PRIATEĽ • PARTNER • SPOJENEC
FRIEND • PARTNER • ALLY

pavol demeš

To MADELEINE ALBRIGHT, a person who needs no introduction and who was a tireless supporter of democratic transition in Czechoslovakia and its successor states, and OLIVER GRUNOVSKY and MONIKA ROKUS, whose grass roots diplomacy never made the headlines, but will be remembered by many Slovaks from all walks of life for their willingness to help open the doors for so many of our compatriots visiting Washington, D.C., starting with the doors to their own home.

MADELEINE ALBRIGHT, medzinárodne známej osobnosti, za jej neúnavnú pomoc pri demokratickej transformácii Československa, Slovenska a Českej republiky a OLIVEROVI GUNOVSKÉMU a MONIKE ROKUS, ktorých občiansku diplomaciu síce médiá nezaznamenali, ale mnohí Slováci im vďačia za ich nezištnú pomoc pri otváraní dverí vo Washingtone, vrátane dverí ich vlastného domu.

Pavol Demeš

PRIATEĽ • PARTNER • SPOJENEC
FRIEND • PARTNER • ALLY

Príbeh slovensko-amerických vzťahov
od nežnej revolúcie dodnes

The Story of the Slovak-American Relationship
from the Velvet Revolution to this Day

Foreword by Theodore Sedgwick

U.S. Ambassador to the Slovak Republic

I am honored to be serving President Barack Obama as the seventh U.S. Ambassador to the Slovak Republic. I carry a torch that was sparked by the great U.S. Senator Claiborne Pell and rekindled by Paul Hacker when he re-established a Consulate in Bratislava in 1990. I have had the pleasure of meeting or speaking with my six distinguished and accomplished predecessors as Ambassador, and, as you can tell from reading their accounts herein, they all continue to be passionate advocates of strong U.S.-Slovak relations. It is of particular significance to me that this book was composed by another strong advocate of U.S.-Slovak relations, Pavol Demes. Pavol brings a special insight into this relationship as someone who has played an active role in its development, both from within and outside of government.

I have been in Bratislava for about two and a half months and from my perspective the most noteworthy development in our two countries' relationship is that is has evolved in a very short period of time from a bilateral relationship – one that successfully encouraged Slovakia's integration into the European community – into a multilateral relationship in which the two countries work together as friends, allies and partners to address issues around the world and particularly in the Slovak neighborhood. While the U.S. is concerned about shrinking defense budgets throughout Europe, particularly in this post-financial crisis environment, the extent of Slovakia's deployments impressively range from Kosovo and Bosnia to Cyprus and Afghanistan.

Central European prominent intellectuals last year issued a public cri de coeur in the form of an Open Letter calling on President Obama not to neglect this part of the world. Following the formation this summer of Prime Minister Radicova's new government, with former Prime Minister Mikulas Dzurinda serving as Foreign Minister, the Slovaks in particular would be hard pressed to argue that the U.S. is ignoring them: Foreign Minister Dzurinda held a mutually productive meeting with U.S. Secretary of State Hillary Clinton in October 2010 in Washington, following rapidly on the heels of meetings in Bratislava between Deputy Secretary of State James Steinberg and Foreign Minister Dzurinda and Defense Minister Ľubomír Galko.

Reflecting the nature of the relationship these high-level meetings focused on Slovakia's unique role as a constructive mentor of Western Balkan countries aspiring to European integration, Slovakia's stepped up ISAF commitment to the NATO mission in Afghanistan, and Slovakia's Visegrad Four leadership this year aimed at improving energy security, promoting defense cooperation in an era of shrinking budgets, and addressing the problems of Roma in the region.

Predslov Theodora Sedgwicka

mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Spojených štátov na Slovensku

Je mi cťou, že môžem pracovať pre prezidenta Baracka Obamu ako siedmy americký veľvyslanec na Slovensku. Nesiem pochodeň, ktorú zapálil významný americký senátor Claiborne Pell a ktorú opäť vznietil Paul Hacker, keď v roku 1990 znovuotvoril konzulát v Bratislave. Som rád, že som sa mohol stretnúť a porozprávať s mojimi šiestimi váženými predchodcami – veľvyslancami, a ako je zrejmé z ich úvah, všetci ostávajú naďalej zanietenými obhajcami slovensko-amerických vzťahov. Zvláštny význam má aj skutočnosť, že túto knihu napísal Pavol Demeš, ďalší výrazný zástanca americko-slovenských vzťahov. Pavol prináša výnimočné nahliadnutie do podstaty vzťahov, keďže zohral aktívnu úlohu v ich prehlbovaní tak zvnútra vlády, ako aj zvonku.

V Bratislave som približne dva a pol mesiaca a z môjho pohľadu najvýznamnejším pokrokom vo vzťahu našich dvoch krajín je, že sa vo veľmi krátkom čase posunul z bilaterálneho vzťahu – ktorý úspešne podporil integráciu Slovenska do európskej komunity – do multilaterálneho vzťahu, kde obe krajiny spolupracujú ako priatelia, spojenci a partneri, aby riešili problémy vo svete a najmä v susedných krajinách. Zatiaľ čo Spojené štáty sú znepokojené obmedzením rozpočtu na obranu v celej Európe, najmä v čase krátko po finančnej kríze, oblasti rozmiestnenia slovenských vojsk sa rozširujú od Kosova a Bosny až po Cyprus a Afganistan.

Prominentní intelektuáli zo strednej Európy minulý rok formou otvoreného listu apelovali na prezidenta Obamu, aby nezabúdal na túto časť sveta. Po vzniku novej vlády pod vedením premiérky Radičovej v lete toho roku, v ktorej je ministrom zahraničných vecí bývalý premiér Mikuláš Dzurinda, už sa nemôžu Slováci sťažovať, že si ich Spojené štáty nevšímajú: v októbri 2010 sa stretol minister zahraničných vecí Mikuláš Dzurinda s americkou ministerkou zahraničných vecí Hillary Clintonovou vo Washingtone, a krátko na to nasledovalo stretnutie štátneho tajomníka Jamesa Steinberga s ministrom zahraničných vecí Dzurindom a ministrom obrany Ľubomírom Galkom v Bratislave.

Vzhľadom na charakter vzájomných vzťahov boli tieto stretnutia na najvyššej úrovni zamerané na výnimočnú úlohu Slovenska ako konštruktívneho poradcu pre krajiny západnúho Balkánu, ktoré sa snažia vstúpiť do EÚ a tiež na to, aby Slovensko posilnilo svoje záväzky voči Medzinárodným silám bezpečnostnej pomoci (ISAF) prostredníctvom svojej misie NATO v Afganistane. Rozhovory sa sústredili aj na tohtoročné vedúce postavenie Slovenska vo Višegrádskej štvorke, ktorá sa usiluje zlepšiť energetickú bezpečnosť, propagáciu obrannej spolupráce v období obmedzeného rozpočtu a riešenie problémov Rómov v regióne.

As the world recovers from the financial crisis, Slovakia again is attracting U.S. investment for both labor-intensive and highly automated industries as well as IT companies, particularly in Eastern Slovakia.

Slovakia has made great strides since independence, but there is more to be done, with improvements needed to ensure integrity in the judiciary, improve press freedoms, reduce corruption in the public sector and address the Roma issue. PM Radicova's government, which recently passed the symbolically important 100-day mark, shows promise in addressing these issues and we make every effort to engage the Slovak government with honesty as friends, humbly recognizing that the United States itself is a work in progress.

Looking back, it is important to remember that the U.S.-Slovak narrative is longer than twenty years and encompasses a far broader picture than official diplomatic relations alone. Looking ahead, we see our two countries building further upon what has rapidly developed into a very mature relationship. The Slovak Republic's non-governmental organizations and government both will increasingly lend a helping hand to neighborhood countries that aspire to follow the same path that Slovakia itself has successfully taken to achieve prosperity, democracy and full and active membership in the community of nations.

I hope that the readers of these pages will recognize that the efforts of diplomats in both our countries have played a positive role in bringing us to this productive and mature stage in our relationship.

V čase, keď sa svet spamätáva z finančnej krízy, Slovensko a najmä jeho východná časť, znovu láka investorov z USA a to nielen z oblasti manuálne náročnej práce, ale aj z vysoko automatizovaných odvetví akými sú IT firmy.

Slovensko dosiahlo veľký pokrok odkedy sa stalo samostatným štátom, ale ešte stále sú oblasti, v ktorých je čo zlepšovať, napríklad – zabezpečiť bezúhonnosť súdnictva, zlepšiť slobodu tlače, obmedziť korupciu vo verejnom sektore a riešiť rómsky problém. Vláda premiérky Radičovej, ktorá práve prekročila symbolicky dôležitú hranicu 100 dní, je prísľubom pre vyriešenie problémov. Urobíme všetko pre to, aby sme sa ako úprimní priatelia zapojili do ich riešenia, pričom musíme priznať, že aj v USA máme v tejto oblasti ešte dosť práce.

Keď sa ohliadneme späť, je dôležité si uvedomiť, že slovensko-americký príbeh je dlhší než 20 rokov a zahŕňa omnoho širší obraz než len oficiálne diplomatické vzťahy. Keď sa pozrieme dopredu, vidíme naše dve krajiny budovať ďalej to, čo sa vyvinulo do veľmi zrelého vzťahu. Slovenské mimovládne organizácie spolu s vládou budú pomáhať susedným krajinám, ktoré idú tou cestou ako Slovensko – cestou budovania prosperity, demokracie a plného a aktívneho členstva v komunite národov.

Dúfam, že čitatelia týchto stránok ocenia snahu diplomatov na oboch stranách, ktorí zohrali významnú úlohu v tom, že naše vzťahy sú dnes také produktívne a zrelé.

Foreword by Peter Burian

Ambassador of the Slovak Republic to the United States of America

When a few months ago Pavol Demeš informed me about his plan to write a publication about the recent history of Slovak-American relations, I realized that nothing similar has been published in Slovakia despite the huge significance of this relationship in its impact on the development of democracy and position of Slovakia in the world. I am convinced that over the last twenty years Dr. Demeš was one of those who contributed the most to the dynamic development of the Slovak-American relations. Taking different posts, including the post of the Slovak Minister of International Relations, he directly helped form Slovak-American cooperation. That means he is one of the most qualified people to describe this exceptionally important stage of our development.

In his publication, Pavol Demeš precisely and impartially depicts the most important milestones in a story that ends well. Having said that I have in mind the process of democratic transformation and integration of Slovakia, in which the U.S. help and support were the key contributing factors of our success. I am convinced that without this cooperation and support it would not have been possible to complete this demanding process of change, integration, and building of a state and national institutions within such a short period. I was lucky to be part of building the Slovak-American relationship from the very beginning directly in Washington. I remember how our American partners and friends helped us overcome our teething troubles with great patience and understanding, and did not give up on us even in times when we did not care for such help. Today, as Slovakia's ambassador to the U.S., I can tell just how far the relationship has moved along during this time.

I think the name of the publication "Friend, Partner, Ally" reflects very well the nature and depth of our current relations and cooperation. Twenty years in the life of a human being usually is the time when he/she matures and becomes a self-confident personality. A similar comparison can be made for the current state of the Slovak-American relations. Slovakia not only understood that the United States is a selfless friend, today it is also able to deliver "added value" as an equal partner and ally. Many moments in our recent history, when our two countries stood side by side and cooperated in resolving both regional and global issues, are a clear demonstration of the fact that Slovakia has a lot to contribute and does not hesitate to do so even in the most complicated of situations. This position and our permanent commitment to support and defend the values that we share worldwide were highly valued by the U.S. Secretary of State Hillary Clinton during the recent visit of Mikuláš Dzurinda, the Slovak Minister of Foreign Affairs, in Washington. On her part, it was not just polite or diplomatic phrases,

Predslov Petra Buriana

veľvyslanca Slovenskej republiky v Spojených štátoch amerických

Keď ma pred niekoľkými mesiacmi Pavol Demeš oboznámil so svojim zámerom napísať publikáciu o novodobej histórii slovensko-amerických vzťahov, uvedomil som si, že nič podobného na našom knižnom trhu neexistuje, napriek mimoriadnemu významu tejto relácie a jej vplyvu na budovanie našej demokracie a postavenia Slovenska vo svete. Som presvedčený, že práve P. Demeš patrí k osobnostiam, ktoré sa v priebehu uplynulých dvadsiatich rokov najviac pričinili o dynamický rozvoj slovensko-amerických vzťahov. Na rôznych postoch, vrátane postu ministra medzinárodných vzťahov Slovenskej republiky, bol priamym aktérom formovania slovensko-americkej spolupráce. Patrí teda k najpovolanejším, aby podchytil túto mimoriadne dôležitú etapu a priblížil ju budúcim generáciám.

V publikácii P. Demeš presne a objektívne zachytil najdôležitejšie momenty tohto príbehu s dobrým koncom. Tým mám na mysli proces demokratickej transformácie a integrácie Slovenska, kde pomoc a podpora Spojených štátov patrili ku kľúčovým faktorom nášho úspechu. Dovolím si tvrdiť, že bez tejto spolupráce a podpory by nebolo možné realizovať tak náročný proces zmien, integrácie a zároveň budovania štátu a štátnych inštitúcii, v tak krátkom čase. Mal som to šťastie, že som bol prakticky od samého začiatku aktívnym účastníkom budovania slovensko-amerických vzťahov priamo vo Washingtone. Pamätám si, ako naši americkí partneri a priatelia s mimoriadnou trpezlivosťou a pochopením s nami prekonávali naše „detské choroby" a nevzdávali sa snahy pomôcť nám ani v období, keď sme o takúto pomoc príliš nestáli. Dnes ako veľvyslanec Slovenska v USA mám možnosť porovnávať, kam sa tieto vzťahy za uplynulé obdobie posunuli.

Myslím si, že práve názov publikácie „Priateľ, partner, spojenec" veľmi dobre odráža charakter a hĺbku našich súčasných vzťahov a spolupráce. Dvadsať rokov v živote človeka je čas, keď dospieva a stáva sa z neho vyzretá a sebavedomá osobnosť. Podobne by sa dal charakterizovať i súčasný stav slovensko-amerických vzťahov. Slovensko nielen pochopilo, že v Spojených štátoch má nezištného priateľa, ale dnes dokáže do tohto vzťahu prinášať i „pridanú hodnotu" ako rovnocenný partner a spojenec. Mnohé momenty v novodobej histórii, keď naše krajiny stáli vedľa seba a spolupracovali pri riešení regionálnych i globálnych problémov presvedčivo demonštrujú, že Slovensko má čím prispieť a neváha tak urobiť aj v tých najzložitejších situáciách. Tento postoj a náš pretrvávajúci záväzok podporovať a obhajovať zdieľané hodnoty vo svete počas nedávnej návštevy ministra zahraničných vecí Slovenskej republiky Mikuláša Dzurindu vo Washingtone vysoko hodnotila i ministerka zahraničných vecí USA Hillary Clintonová. Neboli to iba zdvorilostné diplomatické frázy, ale úprimné

rather the sincere words of a friend who knows and is able to appreciate the value of concrete acts and sacrifices.

The story of the Slovak-American relations, however, is not at its end. In my opinion it is, first of all, the shared values and partnership that allow both of our states to successfully continue this relationship. Today, there are numerous new areas of cooperation opening that will continue to strengthen and enrich our relationship. Among them I would like to mention economic cooperation, investments, and the transfer of technologies and innovations that will have a direct impact on the prosperity and economic growth of both countries. Another important aspect of our relationship is the direct contact between the civil societies in both countries. All of these areas open unprecedented opportunities for development of bilateral cooperation of which we need to take advantage.
I believe that the publication "Friend, Partner, Ally" nicely enhanced with unique, historical photographs will provide interesting and inspiring reading material. Sometimes we are quick to forget that what today we take for granted, for many was just a distant dream only a few years ago. I believe the readers will enjoy the encounter with those personalities who helped form our relationship with the United States.

slová priateľa, ktorý pozná a vie oceniť hodnotu konkrétnych činov a obetí. Príbeh slovensko-amerických vzťahov sa však nekončí. Podľa môjho názoru práve zdieľané hodnoty a partnerstvo sú predpokladom, že bude mať úspešné pokračovanie. Dnes už máme rozpracované ďalšie oblasti spolupráce, ktoré budú náš vzťah posilňovať a obohacovať. Patrí k nim i oblasť ekonomickej spolupráce, investícií, transferu technológií a inovácii s priamym dopadom na prosperitu a ekonomický rast oboch krajín. K dôležitým aspektom vzťahov však radím i priame kontakty medzi občianskou spoločnosťou oboch krajín. Otvárajú sa nebývalé možnosti rozvoja bilaterálnej spolupráce, ktoré treba všestranne využiť.
Verím, že publikácia „Priateľ, partner, spojenec" bude zaujímavým a inšpiratívnym čítaním. Niekedy totiž veľmi rýchle zabúdame, že to, čo je dnes samozrejmosťou, bol ešte pred niekoľkými rokmi pre mnohých len vzdialený sen. Jej čitateľom želám príjemný zážitok zo stretnutia s osobnosťami, ktoré náš vzťah so Spojenými štátmi tvorili. Unikátne historické fotografie tento zážitok určite náležite umocnia.

Introduction

This year, in the month of October, twenty years will have passed since Paul Hacker, the first American diplomat to be stationed in Slovakia in over 40 years, arrived in Bratislava to take up his duties as U.S. consul. The building was shut down at the height of Stalinist oppression in 1950, a little more than two years after Claiborne Pell, then a young American vice consul and later to become chairman of the U.S. Senate Foreign Relations Committee, opened the official U.S. representation at Hviezdoslav Square in Bratislava. After the fall of the Iron Curtain and the end of the Cold War in 1989, a new stage of exceptionally rich relationships commenced between the transatlantic power and the small country in the heart of Europe, one whose inhabitants share numerous historical and human ties with the United States . Hundreds of thousands of people in the USA claim to be descendants of Slovaks, and it was in the U.S. where the foundations of the common state of the Czechs and Slovaks were laid, a state which emerged in 1918 under the leadership of T. G. Masaryk and M. R. Štefánik. After 1948, for the next four decades, the official communist ideology viewed the United States as its biggest enemy. This did not just complicate traveling significantly, but it was also very dangerous to even listen to the "seditious" radio broadcasting of the Voice of America and Radio Free Europe, or to communicate with relatives and friends who immigrated to the USA, not to mention with any American officials or representatives.
Everything changed after the Velvet Revolution in 1989, and within a very short period of time Slovakia established a multilayered relationship with the USA, much more intensive than with any other country. The United States has significantly helped us in overcoming the communist legacy and in becoming a modern state and part of the Euro-Atlantic democratic family. Today, both Slovakia and the USA are partners cooperating in many areas, from politics, economy and military, through science, culture and education all the way to sports. Since the end of 2008, Slovak nationals do not even need a visa to travel to the USA.

Since the arrival of the first American diplomat in Bratislava, the appearance of the Hviezdoslav square has changed significantly. It is more than symbolic that the building of the current American embassy in Slovakia stands right next to the embassy of our good neighbor – the Czech Republic, which is itself right next to the building of united Germany – the driving force of European integration.

The objective of this publication is to point out the milestones of the Slovak-American relationship over the past twenty years and to remember the key diplomats who together with their staffs operated in Bratislava and Washington during this period. I had the opportunity to know many of them in person and I would like to pay tribute to them for what they have done to make this such a mutual success story. At the same time, I would like to thank the numerous diplomats,

Úvod

V októbri tohto roku uplynie dvadsať rokov, kedy na Slovensko, ktoré bolo vtedy súčasťou Československej federatívnej republiky, prišiel prvý americký diplomat – konzul Paul Hacker, aby otvoril a vyvetral štyridsať rokov zavretú budovu konzulátu USA na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. Tú po nástupe komunizmu v Československu musel za pomerne dramatických udalostí v roku 1948 opustiť mladý diplomat a budúci senátor Claiborne Pell.
Po páde železnej opony a ukončení studenej vojny v roku 1989 sa začína nová etapa výnimočne bohatých vzťahov medzi zaoceánskou veľmocou a malou stredoeurópskou krajinou, ktorej občanov spája so Spojenými štátmi veľa historických a ľudských momentov. V USA sa k slovenským koreňom hlásia státisíce ľudí, tu sa kládli základy spoločného štátu Čechov a Slovákov, ktorý vznikol pod vedením T. G. Masaryka a M. R. Štefánika v roku 1918. Od roku 1948 boli Spojené štáty štyri desaťročia oficiálnou komunistickou ideológiou považované za nepriateľskú krajinu číslo jeden. Nielenže sa tam dalo len veľmi komplikovane cestovať, ale i počúvať „štvavé" rozhlasové vysielanie Hlasu Ameriky a Slobodnej Európy, či komunikovať s príbuznými a priateľmi ktorí do USA emigrovali, bolo nebezpečné.
Po Nežnej revolúcii v roku 1989 sa všetko mení a pravdepodobne so žiadnou inou krajinou Slovensko nenadviazalo v krátkom čase také mnohovrstevné vzťahy ako s USA. Spojené štáty nám významne pomohli prekonať dedičstvo komunizmu a stať sa moderným štátom, zakotveným do euroatlantickej demokratickej rodiny. Slovensko a USA sú dnes partnermi, spolupracujúcimi v najrôznejších oblastiach. Politikou, ekonomikou a armádou počnúc, vedou, kultúrou, školstvom a športom končiac. Pri ceste do USA slovenskí občania nepotrebujú od konca roku 2008 víza.
Od príchodu prvého amerického diplomata do Bratislavy sa zásadne zmenil charakter Hviezdoslavovho námestia. Je viac ako symbolické, že dnešná budova americkej ambasády na Slovensku je v priamom dotyku s budovou veľvyslanectva nášho dobrého suseda – Českej republiky a tá zasa s budovou zjednoteného Nemecka, motora európskej integrácie.

Cieľom tejto publikácie je pozastaviť sa pri míľnikoch slovensko-amerických vzťahov za ostatných dvadsať rokov a spomenúť si na kľúčových diplomatov, ktorí slúžili so svojimi tímami v Bratislave a Washingtone počas tohto obdobia. Mal som možnosť ich osobne poznať a chcem im vzdať hold za to, čo urobili pre náš úspešný príbeh. Zároveň chcem poďakovať za cenné informácie a poznámky k rukopisu mnohým diplomatom, priateľom a známym, ktorí boli súčasťou tohto transatlantického príbehu. Moja vďaka patrí aj Tlačovej agentúre Slovenskej republiky (TASR) za poskytnutie fotografií a údajov z jej databázy. Vydanie tejto publikácie finančne podporilo Veľvyslanectvo USA na Slovensku.

friends, and acquaintances who played an important role in this transatlantic endeavor for their invaluable information and remarks on my manuscript. My thanks also go to the Press Agency of the Slovak Republic (TASR) for providing photographs and data from its database. This publication was published with the financial support of the U.S. Embassy in Slovakia.

Prehistory and Claiborne Pell

The United States established a diplomatic relationship with Czechoslovakia in 1919 by opening an embassy in Prague. After WWII, in 1947, the American government got hold of the classicist building at the now Hviezdoslav square for diplomatic purposes. According to historical sources, in the 19th century the building was used by a steam printer. From 1868, it was an art studio of the famous photographer Eduard Nepomuk Kozics. His family sold the building in 1926 to the photography company Boček and Valentík, and later it became the headquarters of the German Commercial Bank. Vice Consul Claiborne Pell came to Bratislava in November 1947 in order to open a consulate general here. After a preparatory stage, the consulate was opened on March 1, 1948, a few days after the communist revolution on February 25. Pell was able to stay in Slovakia for six more months. Reprisals against the employees of the consulate, including imprisonments in the Leopoldov penitentiary resulting in the death of the several prisoners branded as imperialist spies, continued until May 27, 1950 when the consulate was closed for good. A Slovak-born American named John Hvasta, who was an assistant to Vice Consul Pell, experienced some very difficult moments of imprisonment, then escaped. After roaming the country for two years, he sought refuge in the U.S. Embassy in Prague and was finally repatriated in 1954. It was not until the events of late 1989 that he was able to return to visit Slovakia. Currently, he lives in Florida. Senator Pell who for some time served as the chairman of the Senate Foreign Relations Committee died on January 1, 2009, at the age of 90. He lived to witness the fall of the communist regime in Czechoslovakia, the speech of Václav Havel in the Congress and the visit of Slovak representatives led by Alexander Dubček in Washington. He took part in reopening the U.S. Consulate in Bratislava, embraced the formation of an independent democratic Slovakia, as well as our joining NATO and the EU. He still could write an introduction to the book of his successor – Paul Hacker, which was published this year, and in which he recalled his heartfelt ties to Slovakia and its people.

Historical image of the Hviezdoslav square in Bratislava, May 1945. Future U.S. Embassy building in back. Photograph: archive of TASR

Dobová fotografia Hviezdoslavovho námestia v Bratislave, máj 1945. V pozadí budúca budova amerického veľvyslanectva. Foto: archív TASR

Prehistória a Claiborne Pell

Spojené štáty uzavreli diplomatické vzťahy s Československom v roku 1919 a otvorili v Prahe veľvyslanectvo. Po druhej svetovej vojne v roku 1947 získala americká vláda pre diplomatické účely klasicistickú budovu na dnešnom Hviezdoslavovom námestí. Podľa historických prameňov v budove sídlili v 19. storočí tlačiarne poháňané parou. Od roku 1868 tam mal ateliér slávny fotograf Eduard Nepomuk Kozics. Jeho rodina ho predala v roku 1926 fotografickej firme Boček a Valentík a potom v nej sídlila Nemecká obchodná banka.

Vicekonzul Claiborne Pell prišiel do Bratislavy v novembri 1947, aby tu otvoril generálny konzulát. Po prípravných prácach sa tak stalo 1. marca 1948, len pár dní po komunistickej revolúcii 25. februára. C. Pell mohol zostať na Slovensku už len približne šesť mesiacov. Represálie voči zamestnancom konzulátu, vrátane uväznení so smrteľnými následkami vo väznici v Leopoldove, ktorých označovali ako imperialistických špiónov pokračovali a 27. mája 1950 konzulát definitívne zavreli. Slovák John Hvasta, ktorý bol asistentom konzula Pella a prežil si kruté chvíle väznenia a úteku sa dočkal satisfakcie v podobe návratu na Slovensko počas novembrových udalostí 1989. Doteraz žije na Floride. Senátor Pell, ktorý bol jeden čas predsedom zahraničného výboru Senátu, zomrel 1. januára 2009 vo veku 90 rokov. Dožil sa pádu komunizmu v Československu, prejavu Václava Havla v Kongrese, návštevy slovenských študentov i Alexandra Dubčeka vo Washingtone. Zúčastnil sa na znovuotvorení konzulátu USA v Bratislave, privítal vznik samostatného demokratického Slovenska, ako aj náš vstup do NATO a Európskej únie. Ešte stihol napísať aj úvod ku knihe svojho nástupcu P. Hackera, ktorá vyšla tento rok, v ktorom sa vyznáva zo svojho vrúcneho vzťahu k Slovensku.

President of Czechoslovakia Václav Havel, during his first visit to Washington in February 1990. Photograph: archive of Oliver Gunovský and Monika Rokus

Chairman of the Federal Assembly of ČSFR Alexander Dubček with the children of Slovak expatriates in Washington in May 1990. Photograph: archive of Oliver Gunovský and Monika Rokus

Opening of the consulate building and discovering of America

The beginnings of American diplomacy in Slovakia after the fall of the communist regime are described in detail in the recently published book Slovakia on the Road to Independence by Paul Hacker, who worked in Slovakia between October 1990 and July 1993, first as the head of the U.S. Consulate and then, after opening the independent embassy, as chargé d'affaires. His comprehensive memoirs were published this year in the USA and they are also available in those Slovak bookstores that sell foreign literature. A view of the birth of Slovak diplomacy, of the struggle between Prague and Bratislava and the formation of the Slovak-American relationship, is also offered by the book of the Slovak diplomat Miroslav Mojžita – Kňažko/Demeš/Kňažko: The formation of Slovak diplomacy between 1990 and 1993, Bratislava, 2004.

Paul Hacker came to Bratislava with his wife Eeva as a pioneer of diplomacy at a unique historical turning point – the transition from a totalitarian regime to a pluralist democracy and the birth of a new state. He came to a country that he knew well from his previous studies and work at the State Department. All of Czechoslovakia was in a state of euphoria celebrating its newly-gained freedom

Delegation of Public Against Violence during the visit to Washington in May 1990. Pictured from right to left: Ján Budaj, Alexander Dubček and Milan Kňažko. Photograph: archive of Oliver Gunovský and Monika Rokus

Prezident Československa Václav Havel počas prvej návštevy Washingtonu vo februári 1990. Foto: archív O. Gunovského a M. Rokus

Predseda Federálneho zhromaždenia ČSFR A. Dubček s deťmi krajanov vo Washingtone v máji 1990. Foto: archív O. Gunovského a M. Rokus

Delegácia Verejnosti proti násiliu počas návštevy Washingtonu v máji 1990. Sprava J. Budaj, A. Dubček a M. Kňažko. Foto: archív O. Gunovského a M. Rokus

Otvorenie budovy konzulátu a objavovanie Ameriky

O začiatkoch fungovania americkej diplomacie na Slovensku po páde komunizmu máme dobrý prehľad najmä vďaka čerstvo vydanej knižnej publikácii Slovakia on the Road to Independence z pera Paula Hackera, ktorý na Slovensku pôsobil od októbra 1990 až do leta 1993 najprv ako vedúci konzulátu a po otvorení samostatnej ambasády ako chargé d´affaires. Jeho obsiahle memoárové dielo vyšlo tento rok v USA a je dostupné i v cudzojazyčných kníhkupectvách na Slovensku. Pohľad na zrod slovenskej diplomacie, polemiky medzi Prahou a Bratislavou, ako aj formovanie slovensko-amerických vzťahov ponúka aj dielo nášho diplomata Miroslava Mojžitu – Kňažko/ Demeš/ Kňažko: Formovanie slovenskej diplomacie v rokoch 1990 až 1993.
Paul Hacker prišiel do Bratislavy so svojou manželkou Eevou ako diplomatický pionier v unikátnom čase historického zlomu – prechodu z totalitného režimu na pluralitnú demokraciu a zrodu nového štátu. Prichádza do krajiny, ktorú zo svojich predchádzajúcich štúdií a práce na ministerstve zahraničných vecí dôverne poznal. V celom Československu vládla v tomto období eufória z novonadobudnutej slobody a odstránenia komunikačnej bariéry s demokratickým svetom. Bývalí disidenti a vysokoškolskí študenti sa u nás dostávali do kľúčových pozícií a artikulovali záujmy slobodnej krajiny aj počas prvých letov do USA, ktoré sa uskutočnili ešte pred jeho príchodom.
Amerika bola fascinovaná nekrvavým pádom komunistických režimov vo východnej Európe a ukončením studenej vojny. Ochotu podať pomocnú ruku deklarovali nielen predstavitelia administratívy prezidenta Georga H. W. Busha, ale aj množstvo vzdelávacích, kultúrnych, podnikateľských, cirkevných, krajanských a rôznych mimovládnych inštitúcií, ako aj bežní ľudia. Slovenskí i českí krajania individuálne, ale i prostredníctvom svojich organizácií s entuziazmom pomáhali pri prerode svojej bývalej vlasti, alebo vlasti svojich predkov, formou materiálnej a finančnej pomoci, či otváraním dverí a nadväzovaním kontaktov. V Československu sa po novembrových udalostiach stal prezidentom známy dramatik Václav Havel (bývalá hollywoodska herečka Shirley Temple Black pôsobila u nás už niekoľko mesiacov pred pádom komunizmu ako veľvyslankyňa USA). Na postoch ponovembrových československých veľvyslancov vo Washingtone sa striedajú bývalí disidenti a blízki spolupracovníci prezidenta Havla – Rita Klímová a Michael Žantovský.

V prvých porevolučných mesiacoch prišlo na Slovensko viacero jednotlivcov i delegácií krajanských organizácií z USA, napríklad zo Slovenskej ligy v Amerike, Prvej katolíckej slovenskej jednoty, ako aj delegácia Demokratickej strany z USA pod vedením Martina Kvetka, na podnet ktorej sa u nás obnovila Demokratická strana. Prináša ako dar kópiu Pittsburskej zmluvy. Zavítal k nám aj predstaviteľ Svetového kongresu Slovákov reverend Dušan Tóth.

and the removal of the communication barrier with the democratic world. Former dissidents and university students were taking key positions and articulating the interests of the free country, also during the first flights to America that took part even before his arrival.
America was fascinated by the non-violent fall of the communist regimes in the Eastern Europe and the end of the Cold War. A willingness to lend a helping hand was demonstrated not only by members of George H. W. Bush's administration, but also by numerous educational, cultural, business, religious, expat and non-governmental organizations and the common people. The Slovak and Czech expatriates were enthusiastic to help both individually and through their organizations in the process of transforming their former motherland, or the motherland or their ancestors, by providing material or financial help, and by opening new doors and establishing contacts.
After the events of November, the well-known dramatist Václav Havel became president of Czechoslovakia (the former Hollywood actress Shirley Temple Black had been arrived in Prague as the U.S. ambassador several months before the fall of communism). The office of post-November Czechoslovak ambassador in Washington was taken in turns by former dissidents and close collaborators of President Havel – Rita Klímová and Michael Žantovský.

During the first post-revolution months, Slovakia was visited by several individuals and delegations representing expat organizations, such as the Slovak League of America, the First Catholic Slovak Union, as well as a delegation of the U.S. Democratic Party led by Martin Kvetko, which prompted the revival of the Democratic party in Czechoslovakia. The delegation brought, as a gift, a copy of the Pittsburgh Treaty. Another visitor was Reverend Dušan Tóth, the representative of the Slovak World Congress.
Soon after the democratic changes, both Prague and Bratislava saw the arrival of representatives of American grant organizations, such as the Open Society Institute, Mott Foundation, Rockefeller Brothers Fund, Ford Foundation, National

Festive opening of the American consulate in Bratislava on May 27, 1991. Pictured from left to right: Senator Claiborne Pell, Ambassador Shirley Temple Black, Prime Minister Ján Čarnogurský, Foreign Minister Jiří Dientsbier and U.S. Consul Paul Hacker. Photograph: archive of the American Embassy in Bratislava

Opening of the U.S. Consulate in Bratislava on May 27, 1991. Pictured from left to right: John Hvasta, Mrs. Nuala Pell, Chairman of the Slovak League in America Daniel Tanzone, Senator Claiborne Pell and Ambassador Shirley Temple Black. Photograph: archive of the American Embassy in Bratislava

Slávnostné otvorenie amerického konzulátu v Bratislave 27. mája 1991. Zľava senátor C. Pell, veľvyslankyňa S. T. Black, premiér J. Čarnogurský, minister J. Dientsbier a konzul P. Hacker. Foto: archív americkej ambasády v Bratislave

Z otvorenia konzulátu v Bratislave 27. mája 1991. Zľava J. Hvasta, pani Pellová, predseda Slovenskej ligy v Amerike D. Tanzone, senátor C. Pell a veľvyslankyňa S.T. Black. Foto: archív americkej ambasády v Bratislave

Čoskoro po demokratizačných zmenách prišli do Prahy i Bratislavy predstavitelia amerických grantových organizácií, napríklad Open Society Institute, Mott Foundation, Rockeffeller Brothers Fund, Ford Foundation, National Endowment for Democracy, Foundation for a Civil Society, ku ktorým sa neskôr pridali National Democratic Institute, International Republican Institute, German Marshall Fund of the United States, International Youth Foundation, Partners for Democratic Change a ďalší. Promptne zareagovali na novú situáciu a volanie po pomoci pri budovaní otvorenej, demokratickej spoločnosti a "návrate do Európy". Súkromní a vládni donori, univerzity a rôzne mimovládne organizácie nám v týchto zlomových dobách i nadchádzajúcich rokoch poskytli zásadnú finančnú, materiálnu a ľudskú pomoc. Pomohli nám pri tvorbe nových organizácií, aliancií a fór, ktoré mali rozhodujúci vplyv na vznik občianskej spoločnosti a novej správy vecí verejných na Slovensku. Táto oblasť americkej pomoci bude predmetom samostatnej publikácie.

Prelomovej a vskutku historickej návštevy USA vedenej prezidentom Havlom vo februári 1990 sa zúčastnili i slovenskí lídri Nežnej revolúcie, medzi inými Ján Budaj, Milan Kňažko, Miroslav Kusý, Eugen Gindl, František Mikloško, Martin Bútora a za slovenských študentov Svetoslav Bombík a Boris Strečanský.
Slovenskí študenti nadšení z reakcie USA na Nežnú revolúciu presvedčili vedenie Ministerstva školstva SR, aby vyslalo cez oceán delegáciu, ktorá by predstavila Slovensko a získala prvé štipendiá. Desaťčlenný tím zástupcov študentov, pedagógov a zamestnancov ministerstva sa vydal v apríli 1990 na turné po vládnych inštitúciách, univerzitách a krajanských organizáciách. Skupine pritom podal pomocnú ruku David P. Daniel, John Hvasta a mnohí ďalší krajania.

Endowment for Democracy, and Foundation for a Civil Society, which were later joined by the National Democratic Institute, International Republican Institute, German Marshall Fund of the United States, International Youth Foundation, Partners for Democratic Change, and others. They were quick to react to the new situation and the call for help in building an open, democratic society and "returning to Europe". The private and government donors, universities and different non-governmental organizations provided invaluable financial, material and human help at this turning point in time and in the years that followed. They helped us form new organizations, alliances and forums that had a crucial impact on the formation of civil society and new public service in Slovakia. This part of the American help will be the subject of an independent publication.

In February 1990, a truly breakthrough historic visit to America was led by President Havel. Among the participants were also the Slovak leaders of the Velvet Revolution, such as Ján Budaj, Milan Kňažko, Miroslav Kusý, Eugen Gindl, František Mikloško, Martin Bútora, and the Slovak students Svetoslav Bombík and Boris Strečanský.
The Slovak students, enthusiastic about the U.S. reaction to the Velvet Revolution, persuaded the leaders of the Ministry of Education of the SR to send a delegation across the ocean to present Slovakia and obtain the first scholarships. In April 1990, a team of ten student representatives, tutors and ministry employees embarked on a tour of government institutions, universities, and expat organizations. David P. Daniel, John Hvasta, and many other expatriates lent them a helping hand.

In the beginning of May 1990, a Slovak delegation of about fifty politicians and representatives of political and social life flew to Canada and the USA. It was led by the Chairman of the Federal Assembly Alexander Dubček, Chairman of the Slovak National Council Rudolf Schuster and the Prime Minister of the Slovak Republic Milan Čič. In Canada, the delegation took part in a meeting of the Slovak World Congress. In the USA, they met our expatriates in the holiday resort Mount Airy Lodge in Pennsylvania, built by their fellow-countryman Emil Vágner. Before returning back, the large Slovak group also visited New York and UN headquarters.

In May, one month before the first free parliamentary elections, a delegation consisting of the leaders of Public Against Violence Ján Budaj, Milan Kňažko and the hero of the Prague Spring Alexander Dubček visited Washington with the support of the National Endowment for Democracy. Besides for conducting negotiations in the U.S. Congress, the Slovak representatives were also received by Secretary of State James Baker.
After the elections in June 1990, Vladimír Mečiar became the Prime Minister and Milan Kňažko became a minister at the newly constituted Ministry of International Relations (August 1990).

Začiatkom mája 1990 odletela do Kanady a USA asi päťdesiatčlenná slovenská delegácia zložená z politikov a predstaviteľov politického a spoločenského života. Na jej čele boli predseda Federálneho zhromaždenia ČSFR Alexander Dubček, predseda Slovenskej národnej rady Rudolf Schuster a predseda vlády Slovenskej republiky Milan Čič. V Kanade sa zúčastnila na zasadnutí Svetového Kongresu Slovákov. V USA sa stretla s krajanmi v známom rekreačnom stredisku Mount Airy Lodge v Pensylvánii, ktoré vybudoval krajan Emil Vágner. Pred odletom početná slovenská skupina navštívila ešte New York a sídlo OSN.
Za pomoci National Endowment for Democracy absolvovala v máji, mesiac pred prvými slobodnými parlamentnými voľbami, vo Washingtone bohatý program delegácia lídrov Verejnosti proti násiliu v zložení Ján Budaj, Milan Kňažko a hrdina Pražskej jari Alexander Dubček. Okrem rokovaní v Kongrese prijal slovenských predstaviteľov i minister zahraničných vecí James Baker.
Po júnových voľbách v roku 1990 sa na Slovensku stal premiérom Vladimír Mečiar a ministrom novovutvoreného ministerstva medzinárodných vzťahov (august 1990) Milan Kňažko.

Začatie činnosti konzulátu a ministerstva medzinárodných vzťahov SR

P. Hacker úradoval po príchode do Bratislavy dočasne v hoteli Devín a po niekoľko mesačnej renovácii pôvodnej budovy konzulátu ho pripravil na slávnostné otvorenie. Aby bolo historickej spravodlivosti urobené zadosť, 27. mája 1991 sa na slávnostnom akte zúčastnil ako čestný hosť senátor Claiborne Pell, ktorý musel pred štyridsiatimi rokmi túto budovu nútene opustiť. Vzácneho hosťa z Washingtonu sprevádzala veľvyslankyňa USA Shirley Temple Black a minister zahraničných vecí Československej federácie Jiří Dientsbier. Za Slovenskú národnú radu bol prítomný jej predseda František Mikloško a slovenskú vládu reprezentoval na otvorení konzulátu čerstvo vymenovaný premiér Ján Čarnogurský (stál na čele vlády utvorenej po vyslovení nedôvery V. Mečiarovi od apríla 1991 do júna 1992) a minister medzinárodných vzťahov Pavol Demeš, ktorý vystriedal na tomto poste M. Kňažka.
Malý tím amerického konzulátu začal v provizórnych podmienkach množstvo aktivít, súvisiacich s veľkým záujmom o spoluprácu s USA. Okrem konzulárnej agendy sa sústreďoval na informovanie o Spojených štátoch, oblasť školstva, kultúry rozvoj občianskych aktivít. Už v októbri 1991 bola v budove konzulátu otvorená pre verejnosť knižnica USIS – United States Information Service, ktorý viedla Beth Richie Poisson (dnes informačné, výmenné a vzdelávacie programy poskytuje ambasáda a tri InfoUSA centrá v Košiciach, Banskej Bystrici a Bratislave).

Commencement of activity of the consulate and Ministry of International Relations of the SR

After arriving in Bratislava, Paul Hacker temporarily carried out his activity from Hotel Devín. After several months of reconstruction work, the original building of the consulate was ready to be reopened. To obtain historic satisfaction, on May 27, 1991, Senator Claiborne Pell, who was forced to leave the consulate several months after he opened it, took part in the festivities as a guest of honor. The honored guest from Washington was accompanied by the U.S. ambassador Shirley Temple Black and the Minister of Foreign Affairs of the Czechoslovak Federation Jiří Dientsbier. At the opening ceremony, the Slovak National Council was represented by its Chairman František Mikloško and the Slovak government by the newly appointed Prime Minister Ján Čarnogurský (he headed the government formed after the vote of no confidence in Vladimir Mečiar, from April 1991 until June 1992) and the Minister of International Relations Pavol Demeš, who had replaced Milan Kňažko.

In the makeshift premises, the small team at the American Consulate began developing a number of activities as the interest in cooperation with the USA was immense. Besides the normal agenda, they also focused on providing information about the United States. As soon as in October 1991, in the consulate building a public USIS (United States Information Service) library was opened led by Beth Richie Poisson (today, the exchange and educational programs are organized by the embassy and three InfoUSA centers in Košice, Banská Bystrica and Bratislava).
In January 1992, Patricia Lerner came to Bratislava to open and lead (until 1996) the office of the US Agency for International Development– USAID (the agency terminated its activities in 2003). The Fulbright Commission for Educational Exchange (still active today) played an invaluable role in forming the new scientific and research base of Slovakia. The committee helped organize the studies of dozens of talented professionals. Leighton Klevana who opened and led the Bratislava branch of the Czech and Slovak American Enterprise Fund did an outstanding job in cultivating the new entrepreneurial environment and economic cooperation.
The consulate also helped organize trips of numerous Americans to Slovakia, whether as a part of governmental programs, such as the American Peace Corps, or volunteer programs focusing on teaching English such as Education for Democracy USA coordinated by Ann Gardner of Mobile, Alabama, and Students for Czechoslovakia led by Georgetown University students Anne Clunan and David Catania.
At that time, the most important official American visit to Slovakia was by the U.S. Vice President Dan Quayle at the East-West Summit in Bardejov in June 1991, organized by the New York based Institute for EastWest Studies. During this summit, Quayle met with the Chairman of the Slovak National Council František Mikloško and the Slovak Prime Minister Ján Čarnogurský.

President George H.W. Bush receives in the White House the Slovak Minister of International Relations Pavol Demeš, a member of the delegation of President of Czechoslovakia Václav Havel in October 1991. Photograph: The White House

Prezident G. Bush prijíma v Bielom dome ministra medzinárodných vzťahov SR P. Demeša ako člena delegácie prezidenta Československa V. Havla v októbri 1991. Foto: Biely dom

V januári 1992 prichádza do Bratislavy Patricia Lerner, aby otvorila a až do roku 1996 viedla kľúčovú organizáciu americkej vládnej pomoci – USAID (agentúra definitívne ukončila svoju činnosť až v roku 2003). Neoceniteľnú úlohu pri vytváraní novej vedecko-výskumnej základne demokratickej krajiny zohrala Fulbrightova komisia pre vzdelávacie výmeny (je aktívna dodnes), prostredníctvom ktorej absolvovali študijné pobyty desiatky talentovaných odborníkov. Pri kultivácii nového podnikateľského prostredia a ekonomickej spolupráce urobil záslužnú prácu Leighton Klevana, ktorý otvoril a viedol bratislavskú pobočku Czech and Slovak American Enterprise Fund.
Konzulát bol nápomocný i pri príchode množstva Američanov na Slovensko, či už v rámci vládnych programov, akými boli Americké mierové zbory – Peace Corps alebo dobrovoľnícke programy zamerané na výučbu angličtiny – Education for Democracy/ USA, ktorý koordinovala Ann Gardner z Mobile v štáte Alabama a Students for Czechoslovakia, ktorý viedli študenti z Georgtown University Anne Clunan a David Catania.

Najvýznamnejšou americkou vládnou návštevou Slovenska v tomto období bola účasť viceprezidenta USA Dana Quayleho na Summite Východ – Západ v Bardejove v júni 1991, ktorého hlavným organizátorom bol Institute for EastWest Studies z New Yorku. Počas tohto podujatia sa D. Quayle stretol aj s predsedom Slovenskej národnej rady Františkom Mikloškom a predsedom vlády SR Jánom Čarnogurským.
V júli 1991 odcestoval na pracovnú cestu do USA a Kanady minister priemyslu Čarnogurského vlády Ján Holčík, aby sa popri početných rokovaniach s predstaviteľmi ekonomických a politických kruhov stretol i so známym zahraničnopolitickým stratégom Zbigniewom Brzezinskim. O tejto ceste, vrátane rozhovorov o budúcnosti Česko-Slovenska minister Holčík pútavo píše vo svojej autobiograficky ladenej knižnej publikácii Bol som pri tom, ktorá vyšla v roku 2009.

In July 1991, Ján Holčík, minister of Industry in the Čarnogurský administration, went on a business trip to the USA and Canada, where he conducted numerous negotiations with the representatives of economic and political organizations and met with the renowned political scientist and geostrategist Zbigniew Brzezinski. Holčík described his journey and the talks about the future of Czechoslovakia in his autobiography Being There, which was published in 2009.
In October 1991, Pavol Demeš, the Slovak minister of International relations was part of a delegation led by the president of the ČSFR, Vaclav Havel, who was received by President Bush. This was the first time when an official representative of the Slovak government was received at the White House. By doing so, the American administration tried to react to the ongoing dialogue about competences within the then Czechoslovakia. Besides for that, Demeš also visited the U.S. alone twice.
After the parliamentary elections in June 1992, the post of prime minister was again taken by Vladimir Mečiar and that of minister of international relations by Milan Kňažko. In the Czech Republic, Václav Klaus became the new dominant political figure. As it turned out, these politicians steered developments towards the end of the common state of Czechs and Slovaks.
In summer of 1992, when heated debates about the future of Czechoslovakia were taking place, the prominent Senators George J. Mitchell (leader of the Democrat Senate Majority Leader) and Claiborne Pell paid a visit to Bratislava. We have learned from the memoirs of Paul Hacker, that Senator Pell, unlike the

Festive opening of the U.S. Embassy in Slovakia. Left to right: Chargé d' Affaires Paul Hacker, Slovak Parliament Foreign Affairs Committee Chairman Ivan Laluha and Slovak Foreign Minister Milan Kňažko. Photograph: TASR

Slávnostné otvorenie veľvyslanectva USA na Slovensku. Zľava chargé d´affaires P. Hacker, predseda zahraničného výboru parlamentu SR I. Laluha a minister zahraničných vecí SR M. Kňažko. Foto: TASR

V októbri 1991 bol v užšej delegácii prezidenta ČSFR V. Havla, ktorú prijal prezident Bush, i predstaviteľ slovenskej vlády – minister medzinárodných vzťahov P. Demeš. Po prvý raz tak oficiálne prijali predstaviteľa slovenskej vlády v Bielom dome, čím sa americká administratíva snažila reagovať na prebiehajúci dialóg o kompetenciách v rámci Česko-Slovenska. Okrem toho P. Demeš uskutočnil dve samostatné návštevy USA.
Po júnových parlamentných voľbách v roku 1992 sa do kresla premiéra SR opäť vracia V. Mečiar a na post ministra medzinárodných vzťahov M. Kňažko. V Českej republike sa dominantnou politickou postavou stal Václav Klaus. Ukázalo sa, že títo politici nasmerovali vývoj k ukončeniu spoločného štátu Čechov a Slovákov.
V lete 1992, teda v čase vášnivých diskusií o budúcom osude Česko-Slovenska, navštívili Bratislavu prominentní senátori George J. Mitchell (vodca demokratickej väčšiny v Senáte) a senátor C. Pell. Z memoárov P. Hackera sa dozvedáme, že senátor Pell, na rozdiel od oficiálnej politiky USA, vnímal s porozumením emancipačné úsilie Slovenska.
Na jeseň 1992 navštívil Washington vo funkcii predsedu Federálneho zhromaždenia Československej federatívnej republiky Michal Kováč a rokoval s americkými predstaviteľmi aj o perspektívach vzťahov a spolupráce medzi Slovenskom a USA po blížiacom sa rozdelení federácie.
V tomto prelomovom období už pôsobil na čele americkej ambasády v Prahe Adrian Basora, ktorý na jar 1992 vystriedal veľvyslankyňu Shirley Temple Black.

Z generálneho konzulátu veľvyslanectvo

Pri počiatočnom rozbehu aktivít konzulátu málokto rátal s tým, že Československo sa rozdelí. Washington sa v časoch bolestí spojených s delením Juhoslávie a Sovietskeho zväzu prikláňal k udržaniu federácie, pričom sa snažil zohľadňovať pri svojej politike a praktickej pomoci špecifické podmienky a požiadavky Slovenska. Vývoj však nabral rýchly spád a v januári 1993 došlo k pokojnému a ústavnému rozdeleniu Česko-Slovenska na dva samostatné štáty. USA boli medzi prvými, ktorí uznali samostatnosť Slovenska, keď 1. januára došlo diplomatickou cestou k výmene listín medzi prezidentom USA G. Bushom a predsedom vlády SR a zastupujúcim prezidentom Vladimírom Mečiarom. Ministerstvo medzinárodných vzťahov sa transformovalo pod vedením M. Kňažka na Ministerstvo zahraničných vecí SR. Za prvého prezidenta samostatnej Slovenskej republiky zvolili 2. marca Michala Kováča – bývalého predsedu česko-slovenského parlamentu, v ktorom došlo k politickému rozhodnutiu o ukončení spoločného štátu.

official U.S. Administration, viewed the emancipation effort of Slovakia with sympathy.
In the autumn of 1992, Michal Kováč, then chairman of the Federal Assembly of the Czechoslovak Federative Republic, visited Washington to negotiate with American officials about future relationships and cooperation between Slovakia and the USA after the upcoming division of the federation.
In these changing times, the American Embassy in Prague was headed by Adrian Basora, who had replaced Ambassador Shirley Temple Black in the spring of 1992.

The consulate general turns into an embassy

When the consulate was starting its activities, few had expected that Czechoslovakia was going to be divided. After the painful division of Yugoslavia and the Soviet Union, Washington would have preferred the preservation of the federation, striving to take into account in its politics and practical aid the specifics and requirements of Slovakia. The developments, however, took a much faster pace, and in January 1993 Czechoslovakia was peacefully divided into two independent states. The United States was among the first countries to acknowledge the independence of Slovakia when, on January 1, diplomatic documents were signed by U.S. President George Bush and Slovak Prime Minister and Acting President Vladimír Mečiar. Headed by Milan Kňažko, the Ministry of International Relations was transformed into the Ministry of Foreign Affairs of the now fully sovereign Slovak Republic. Michal Kováč, the former chairman of the Czechoslovak Parliament, which adopted the political resolution to divide the common state, was elected the first President of the independent Slovak Republic on March 2.

The well operating U.S. General Consulate in Bratislava underwent a smooth transition into an embassy and Consul General Paul Hacker became chargé d'affaires. The USAID and USIS programs were expanded and gained a second wind. (In February 1995, the growing American embassy hired the next-door building from the Ministry of Culture of the SR. USAID also obtained new premises nearby).

At the beginning of July 1993, Slovak President Michal Kováč received Paul Hacker in order to officially end his mission in Slovakia. Paul Hacker turned his office over to Eleanor Sutter who, as chargé d'affaires with good knowledge of Slovak prepared everything for the arrival of the first U.S. ambassador to Slovakia. Theodore Russell assumed the position of ambassador in December 1993.

The farewell call of chargé d' affaires Paul Hacker on Slovak Prime Minister Vladimír Mečiar in early July 1993. Photograph: TASR

Dobre rozbehnutý generálny konzulát USA v Bratislave sa hladko mení na veľvyslanectvo a generálny konzul Paul Hacker sa stáva chargé d´affaires. Programy USAID a USIS sa rozširujú a naberajú nový dych. (Vo februári 1995 si rozrastajúca sa americká ambasáda prenajala od Ministerstva kultúry SR susednú budovu. I USAID malo neďaleko samostatné priestory).

Začiatkom júla 1993 prijal slovenský prezident Michal Kováč Paula Hackera v súvislosti s ukončením jeho pôsobenia na Slovensku. Ten odovzdal štafetu Eleanor Sutter, ktorá ako chargé d´affaires s dobrou znalosťou slovenčiny, pripravila pôdu pre príchod prvého veľvyslanca USA na Slovensku. Ním sa stal Theodore Russell a funkcie veľvyslanca sa ujal v decembri 1993.

V prvom roku nezávislosti na Slovensko prichádzajú predstavitelia amerického politického, vojenského a podnikateľského života, aby spoznali novú krajinu v strednej Európe a začali s ňou bilaterálnu spoluprácu. Rozbehla sa aj spolupráca v akademickej, kultúrnej a mimovládnej oblasti.

Americký minister zahraničných vecí poslal v marci svojho osobitného poradcu Roberta L. Hutchingsa, ktorý rokoval s našimi predstaviteľmi o novom rámci bilaterálnych vzťahov. V lete k nám prišli dve významné vojenské návštevy – hlavný veliteľ spojeneckých síl NATO v Európe generál John Shalikashvili a vojenská delegácia USA vedená generálom Thomasom J. Lennonom, riaditeľom programu vojenskej pomoci krajinám strednej a východnej Európy, aby rokovali o príprave Slovenska na vstup do programu Partnerstvo pre mier. Návšteva generála Colina Powella, vtedajšieho náčelníka generálneho štábu a neskoršieho ministra zahraničných vecí USA, v júni 1993 bola významným impulzom v posilňovaní spolupráce medzi našimi ozbrojenými silami.

Rozlúčková návšteva chargé d´affaires P. Hackera u premiéra SR V. Mečiara v júli 1993. Foto: TASR

In the first year of its independence, Slovakia was visited by countless representatives of American political, military, and business life willing to learn about the new Central European country and commence bilateral cooperation. Cooperation was also continuing in academic, cultural and non-governmental areas.

In March, the U.S. secretary of state sent his special advisor Robert L. Hutchings to negotiate the new bilateral relationship framework with the Slovak administration. In summer, there were two important military visits – by the Supreme Allied Commander of NATO in Europe General John Shalikashvili and by a military U.S. delegation led by General Thomas J. Lennon, head of the military aid program for the countries of Central and Eastern Europe, who came to talk about preparing Slovakia to join the Partnership for Peace program. The visit of Colin Powell, the then chairman of the Joint Chiefs of Staff, and later secretary of state, in June 1993, became an important impulse for the development of cooperation between our military forces.

Cooperation commences on the parliamentary level too. Upon the invitation of the Chairman of the National Council of the SR, in July 1993 Slovakia was visited by a group of U.S. congressmen led by Martin Frost and, in December, by a delegation of the U.S. Congress led by Charlie Rose.

In June 1993, former U.S. President Jimmy Carter came to Bratislava for an unofficial visit. He was a personal guest of the then Prime Minister Mečiar. Few would have suspected that during the next five years, American presidents, both current and former, would stay well clear of Bratislava in order to avoid the autocratic Slovak prime minister.

Initial call by the new U.S. chargé d' affaires Eleanor Sutter on Slovak President Michal Kováč in July 1993. Photograph: TASR

Prijatie novej chargé d´affaires Eleanor Sutter u prezidenta SR M. Kováča v júli 1993. Foto: TASR

Začala sa aj spolupráca na parlamentnej úrovni. Na pozvanie predsedu Národnej rady SR navštívila v júli 1993 Slovensko skupina poslancov Kongresu USA vedená Martinom Frostom a v decembri delegácia Kongresu USA vedená Charliem Roseom.

V júni 1993 zavítal do Bratislavy na neoficiálnu návštevu bývalý prezident USA Jimmy Carter. Bol osobným hosťom vtedajšieho premiéra V. Mečiara. Málokto vtedy tušil, že počas ďalších piatich rokov sa budú americkí prezidenti – bývalí, či aktuálni – oblúkom vyhýbať Bratislave, aby nestretli autokratického slovenského premiéra.

V ekonomickej oblasti sa buduje nová zmluvná základňa a 27. októbra 1993 začína svoju činnosť Americká obchodná komora, ktorá je veľmi aktívna dodnes (od roku 2000 je jej výkonným riaditeľom Jake Slegers).

Z návštev slovenských predstaviteľov v USA v prvom roku samostatnosti treba spomenúť najmä historicky prvú cestu slovenského prezidenta do USA. Prezident M. Kováč sa v apríli 1993 zúčastnil vo Washingtone na otvorení Múzea holokaustu. Stretol sa s prezidentom Billom Clintonom a ďalšími predstaviteľmi americkej administratívy a Kongresu, ako aj krajanskou komunitou a ekonomickými kruhmi. Nezanedbateľnú úlohu v optimalizácii vzťahov s novým demokratickým Slovenskom zohrali popredné židovské organizácie v USA – American Jewish Congress a B´Nai Brith.
Pri realizácii tejto cesty pomáhal prvý slovenský chargé d´affaires Milan Erban, ktorý pôsobil v skromných kancelárskych priestoroch, keďže pôvodná budova Česko-Slovenskej ambasády pripadla Českej republike. Vo funkcii ho v júni vystriedal Peter Burian (dnešný veľvyslanec SR v USA), ktorý v marci 1994 odovzdal štafetu prvému slovenskému veľvyslancovi v Spojených štátoch Branislavovi Lichardusovi, medzinárodne uznávanému vedcovi v oblasti medicíny.

V máji 1993 navštívil Washington premiér V. Mečiar, ktorý sa tu stretol s viceprezidentom Al Gorom a rokoval s vedúcimi predstaviteľmi Kongresu USA. Uskutočnil sa aj híring alebo vypočutie V. Mečiara o stave demokracie na Slovensku v zahraničnom výbore Snemovne reprezentantov, ktoré viedol kongresman Tom Lantos. Predstavitelia USA jasne zdôraznili, že majú záujem o dobré vzťahy so Slovenskom – za podmienky posilňovania a fungovania demokratických inštitúcií.

In the economic area, a new contractual basis was being created and, on October 27, 1993, the U.S. Chamber of Commerce commenced its activity, which continues to this day (since 2000 Jake Slegers has been its Managing Director).

Among the visits of Slovak representatives in the USA during the first year of our independence we should mention in particular the first visit of the Slovak president. In April 1993, President Kováč participated in the opening of the Holocaust Museum in Washington. He met with President Bill Clinton and other representatives of the U.S. administration and Congress as well as with Slovak expats and economic community members. Leading U.S. Jewish organizations, the American Jewish Congress and B'nai B'rith, have also played an important role in optimizing the relationship with the new democratic Slovakia.

The first Slovak chargé d'affaires Milan Erban helped organize this visit. At that time, he worked in very modest conditions because the original building of the Czechoslovak embassy was taken by the Czech Republic. He was replaced in his office by Peter Burian (the current Slovak ambassador to the USA), who in March 1994 turned his office over to the first Slovak ambassador to the United Sates – Branislav Lichardus – an internationally renowned medical expert.
In May 1993, Prime Minister Mečiar visited Washington to meet Vice President Al Gore and U.S. Congressional leaders. Mečiar also discussed the state of democracy in Slovakia with members of the Committee on Foreign Affairs of the House of Representatives led by Congressman Tom Lantos. The representatives of the USA clearly stressed that they were interested in a good relationship with Slovakia, provided that its democratic institutions continue functioning and developing.

Green light for Slovakia's integration efforts

After initial hesitation, Slovakia was able to win sympathy of the international community, including the USA, and after being admitted into the UN and the Council of Europe its path to other organizations such as the OECD, EU, and NATO was opened. The pro-integration program of the Mečiar administration found extensive support across the entire political spectrum of the young country. This went over well with the U.S. administration, the main objective of which was a united and peaceful Europe. The first U.S. ambassador to Slovakia Ted Russell (an experienced diplomat who got to know Slovakia as a deputy chief of mission during the tenure of Ambassador Shirley Temple Black in Prague) had a clear target – to help Slovakia in its reforms and NATO and EU integration.

First visit of a Slovak president to the White House. Pictured from left to right: Foreign Affairs Advisor to the Slovak President Pavol Demeš, Slovak President Michal Kováč, U.S. President Bill Clinton, Slovak Foreign Minister Jozef Moravčík. Photograph: The White House

>

Zelená pre integračné snaženie Slovenska

Slovensko si po počiatočnom váhaní získalo sympatie medzinárodného spoločenstva, vrátane USA, a otvorilo si po prijatí do OSN a Rady Európy cestu do integračných zoskupení, akými boli OECD, EÚ a NATO. Prointegračný program Mečiarovej vlády našiel širokú podporu v takmer celom politickom spektre mladej krajiny. To malo náležitú odozvu u americkej administratívy, ktorej hlavným cieľom bola zjednotená a mierová Európa. Prvý veľvyslanec USA na Slovensku Ted Russell (skúsený diplomat, ktorý spoznal Slovensko už ako zástupca veľvyslankyne Shirley Temple Black počas pôsobenia v Prahe) mal teda líniu svojho pôsobenia načrtnutú – pomoc v reformách a integrácia Slovenska do NATO a EÚ.
Tesne po jeho nástupe do funkcie navštívili 9. januára 1994 Bratislavu vedúca stálej misie USA pri OSN a rodáčka z Prahy Madeleine Albrightová a predseda zboru náčelníkov USA generál John Shalikashvili, aby o týchto témach hovorili s najvyššími predstaviteľmi krajiny. Bolo to v predvečer historickej schôdzky prezidenta Billa Clintona s prezidentmi a predsedami vlád krajín Vyšehradskej štvorky v Prahe 11. – 12. januára 1994, ktorá otvorila brány pre rozširovanie NATO. Prezident Clinton tiež vyslovil podporu USA pre ekonomickú transformáciu, budovanie demokratických inštitúcií a tvorbu vhodného prostredia pre investície a obchod v strednej Európe. Tu zaznela dôležitá veta, ku ktorej sa Clintonova administratíva postupne prepracovala – že náš vstup do NATO je v rovine „kedy“, nie „či“. Slovensko úspešne vstúpilo do programu Partnerstvo pre mier a začalo sa pripravovať na vstup do NATO.

Prvé prijatie prezidenta SR v Bielom dome. Zľava P. Demeš, poradca prezidenta SR, prezident SR M. Kováč, prezident USA B. Clinton, minister zahraničných vecí SR J. Moravčík. Foto: Biely dom

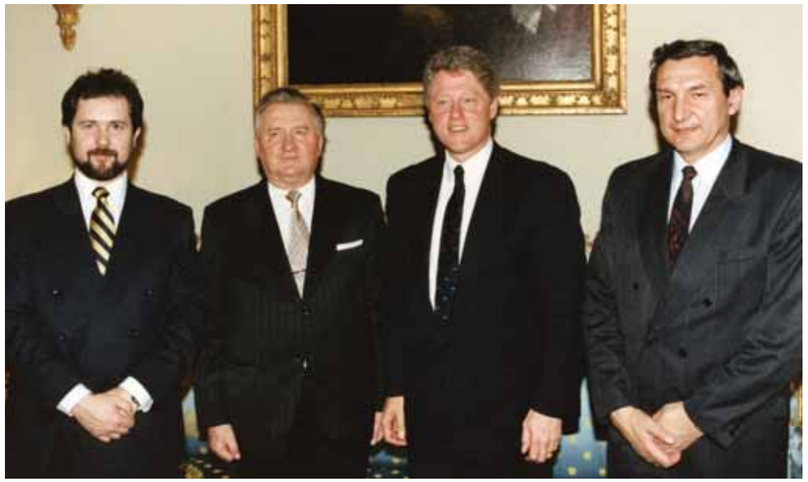

President Bill Clinton at the Prague meeting with presidents of the V4 countries, January 11-12, 1994. Pictured from left to right: Michal Kováč, Lech Walesa, Bill Clinton, Václav Havel, Árpád Göncz. Photograph: TASR

Prezident B. Clinton sa v dňoch 11. a 12. 1. 1994 stretol v Prahe s prezidentmi krajín V-4. Zľava M. Kováč, L. Walesa, B. Clinton, V. Havel, A. Goncz. Foto: TASR

<

Soon after he took office, on January 9, 1994, Bratislava was visited by the U.S. Ambassador to the United Nations, a native of Prague, Madeleine Albright and the Chairman of the Joint Chiefs of Staff General John Shalikashvili in order to discuss these topics with the top representatives of the country. This was on the eve of the historical meeting of President Bill Clinton with the presidents and prime ministers of the Visegrad four countries in Prague January 11-12, 1994, which paved the way for NATO expansion. President Clinton also spoke about U.S. support of economic transformation, building of democratic institutions, and the formation of a suitable environment for investments and trade in Central Europe. Here, a very important sentence was spoken by Clinton, which noted that our NATO admission was not a matter of "if" but "when". Slovakia successfully joined the Partnership for Peace program and began preparing for admission to NATO.
A few months after the Prague summit, in June 1994, Bill Clinton received in the White House his colleagues – the Slovak President Michal Kováč, and the Hungarian President Árpád Göncz, who were awarded the annual prize for their contribution to international understanding at an award ceremony in New York organized by the East West Institute. This visit had been prepared by the newly appointed Slovak ambassador to the USA Branislav Lichardus, who assumed his post in March 1994.

On April 12, 1994 (immediately after the interim Moravčík administration took office), Strobe Talbot, the acting U.S. secretary of state visited Bratislava. He appreciated the fact that the government change was constitutional and democratic and assured Slovakia of continued U.S. support in building democracy and getting ever closer to NATO accession using the active participation in the

Pár mesiacov po pražskom summite prijal v júni 1994 Bill Clinton v Bielom dome svojich kolegov – prezidenta Michala Kováča a prezidenta Maďarskej republiky Árpáda Göncza, ktorým EastWest Institute udelil na slávnosti v New Yorku výročnú cenu za prínos k medzinárodnému porozumeniu. Túto návštevu už pripravoval čerstvo menovaný veľvyslanec SR v USA Branislav Lichardus, ktorý sa ujal funkcie v marci 1994.

Dňa 12. apríla 1994 (hneď po nástupe dočasnej Moravčíkovej vlády, ktorá trvala len do novembra, keď sa opäť vracia k moci V. Mečiar) navštívil Bratislavu námestník MZV USA Strobe Talbot. Ocenil, že zmena vlády prebehla ústavnou a demokratickou cestou a ubezpečil o podpore SR zo strany USA pri budovaní demokracie a približovaní sa k NATO cestou aktívneho zapojenia do programu Partnerstva pre mier. V júni 1994 Národná rada SR schválila obrannú doktrínu SR, ktorá zakotvila orientáciu SR na členstvo v NATO. Novým štýlom vládnutia si SR získala sympatie administratívy i Kongresu USA, čo našlo pozitívny ohlas u iniciátorov legislatívy o podpore rozšírenia NATO, senátorov Browna a Simona.

V auguste 1994 sa konali veľkolepé oslavy päťdesiateho výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, na ktoré prišla i početná delegácia z USA, vedená vyslankyňou prezidenta B. Clintona M. Albrightovou. Jej prítomnosť a vystúpenia poodhalili pre našu verejnosť viaceré nepoznané skutočnosti o dejinách spolupráce našich krajín.

Červená karta Vladimírovi Mečiarovi a jeho volebná porážka

Sľubne sa rozbiehajúcu spoluprácu Slovenska s USA a demokratickou Európou začali narušovať v rokoch 1994-1995 vnútropolitické problémy, súvisiace s autoritárskymi praktikami premiéra V. Mečiara. Ten si začal upevňovať moc nedemokratickými krokmi v parlamente, nezvyčajne hrubým zápasom s prezidentom republiky, snahou o kontrolu ekonomického prostredia, médií a občianskych organizácií. Predstavitelia EÚ a USA vysielali od roku 1995 prvé vážnejšie upozornenia o odklone od demokratických pravidiel, s možnými následkami pre integračné snaženie.
Slovenská diplomacia mala čoraz väčšie problémy s presvied čaním zahraničných partnerov o ochote načúvať a budovať skutočne demokratickú štátnosť. Ministri zahraničných vecí sa striedajú ako na bežiacom páse, keď ich v rokoch 1993-1998 bolo až päť: M. Kňažko a J. Moravčík v Mečiarovej vláde, E. Kukan v marci až decembri 1994 v krátkodobej Moravčíkovej vláde, J. Schenk, P. Hamžík

Partnership for Peace program. In June 1994, the National Council of the Slovak Republic approved the Doctrine of the Armed Forces of the Slovak Republic, in which Slovakia's orientation towards NATO membership was embedded. The U.S. administration and Congress appreciated the new governance style in Slovakia that was also positively perceived by the initiators of the NATO expansion legislation – Senators Brown and Simon.

In August 1994, a grand celebration of the fiftieth anniversary of the Slovak National Uprising was held in Banská Bystrica in attendance of a delegation from the USA led by Bill Clinton's envoy along with Madeleine Albright. Her presence and speeches disclosed several previously unknown facts about the history of cooperation between our countries.

Red card for Vladimír Mečiar and his electoral defeat

In 1994 and 1995, the promising cooperation between Slovakia and USA and democratic Europe began to be hampered by internal political issues related to the authoritarian practices of Prime Minister Mečiar. He began to reinforce his power by taking undemocratic steps in the parliament, by an unusually fractious struggle with the president, and an effort to seize control of the economy, media, and civic organizations. In 1995, representatives of the EU and the USA began sending to Slovakia the first serious warnings pointing out the diversion from democratic principles and the possible consequences for our integration efforts.
For Slovak diplomacy it was increasingly difficult to persuade foreign partners about our willingness to listen and actually build a democratic state. Slovak foreign ministers did not last long in office during this time. From 1993 until 1998, there were five of them: Milan Kňažko and Jozef Moravčík in the Mečiar administration, Eduard Kukan from March until December 1994 in the interim Moravčík administration, and finally Juraj Schenk, Pavol Hamžík, and Zdenka Kramplová in the last Mečiar administration. The U.S. Embassy in Slovakia began operating in an increasingly difficult environment. Due to its criticism of political practices and support of democratic powers and civic society, the Mečiar administration had often accused it of illegal interference with the internal affairs of our young state and use of double standards.
At the same time, the U.S. administration highly appreciated the signing of the Basic Agreement between Slovakia and Hungary, as the Slovak Foreign Minister Juraj Schenk was told during his visit of USA in March 1995. During this visit, he mainly spoke with Benjamin Gilman, Chairman of the House International

President Bill Clinton during negotiations with the Slovak delegation led by President Michal Kováč at the U.S. Embassy in Prague on January 11, 1994. Photograph: TASR

a Z. Kramplová v poslednej Mečiarovej vláde. Americká ambasáda na Slovensku začala operovať v neštandardnom prostredí. Pre jej kritiku politických praktík a podporu demokratických síl a občianskej spoločnosti je často vládou V. Mečiara obviňovaná z nedovoleného zasahovania do vnútorných záležitostí mladého štátu a používania dvojakého metra.
Zároveň americká administratíva v tomto období vysoko ocenila podpis Základnej zmluvy medzi SR a Maďarskom, o čom sa mohol presvedčiť v marci 1995 minister zahraničných vecí SR Juraj Schenk počas návštevy USA. S predsedom zahraničného výboru Snemovne reprezentantov Benjaminom Gilmanom rokoval najmä o integrácii SR do NATO. Minister obrany SR Ján Sitek mesiac na to musel počas stretnutia s osobitným poradcom prezidenta Danielom Friedom hovoriť nielen o ambíciách vstupu do NATO, ale aj objasňovať stav demokracie na Slovensku. Tieto témy rezonovali aj počas septembrovej návštevy ministra obrany USA Williama Perryho v Bratislave.

Prezident Michal Kováč, ktorý začal vystupovať voči nedemokratickým praktikám vlády, poukazujúc na vážne zahraničnopolitické dôsledky pre krajinu, si vyslúžil v USA vysoký kredit. V auguste 1995 mu Americká právnická komora udelila v Chicagu Cenu za budovanie právneho štátu. Vo Washingtone ho prijal viceprezident Al Gore. V októbri toho istého roku prezident M. Kováč opäť navštívil USA. Okrem účasti na oslavách 50. výročia vzniku OSN v New Yorku spolu s českým prezidentom Václavom Havlom a americkým prezidentom Billom Clintonom otvorili Česko-Slovenské múzeum a knižnicu v Cedar Rapids, v štáte Iowa. Aj pri tejto príležitosti prezident Clinton vyslovil verejne obdiv úsiliu prezidenta M. Kováča, ale i obavy z vývoja na Slovensku.

Prezident B. Clinton na rokovaní so slovenskou delegáciou vedenou prezidentom M. Kováčom na veľvyslanectve USA v Prahe 11. 1. 1994. Foto: TASR

Relations (Foreign Affairs since 2007) Committee, about Slovakia's NATO accession. One month later, Ján Sitek, Slovak Secretary of Defense, during his meeting with the President's special advisor Daniel Fried spoke not just about Slovakia's ambition to join NATO, he also had to explain the state of democracy in Slovakia. These and similar topics were discussed also during the September visit of William Perry, U.S. Secretary of Defense, in Bratislava.

President Michal Kováč who began to oppose the undemocratic practices of the Mečiar government, in pointing out the severe political consequences for the country, gained much credit with the USA. In August 1995, the American Bar Association awarded him its Rule of Law Award in Chicago for his efforts to promote a stable democratic state. In Washington D.C., he was received by Vice President Al Gore. In October 1995, President Kováč visited the USA again. Besides for taking part in the celebration of the 50th anniversary of the UN formation in New York, he and the Czech President Václav Havel and U.S. President Bill Clinton opened a Czechoslovak museum and library in Cedar Rapids, Iowa. At this occasion, President Clinton publically recognized President Kováč's efforts, but at the same time voiced his worries about the developments in Slovakia.

Vladimír Mečiar and his administration failed to react to the warnings and démarches that Slovakia was receiving from the governments of the USA and multiple EU countries, and so in 1997 Slovakia's NATO and EU integration efforts

America's First Lady Hillary Clinton signs an album during her visit to Bratislava in June 1996. To the left: U.S. ambassador to Slovakia Ralph Johnson. Photograph: archive of the American Embassy in Bratislava

Prvá dáma USA H. Clintonová podpisuje počas návštevy Bratislavy v júni 1996 album. Vľavo veľvyslanec USA na Slovensku Ralph Johnson. Foto: archív americkej ambasády v Bratislave

Vladimír Mečiar a jeho režim nereagovali na varovania a Slovensko dostáva od vlád USA a EÚ demarše a následne v roku 1997 došlo k pozastaveniu integračného snaženia do NATO i EÚ, napriek dokola opakovaným deklaráciám vlády o vstupe do týchto zoskupení.

V marci 1996 ukončil na Slovensku svoje pôsobenie obetavý veľvyslanec T. Russell (dodnes pôsobí vo Washingtone v organizácii Friends of Slovakia ako jej zakladajúci predseda). Na politicky rozbúrené Slovensko prichádza rázny a skúsený diplomat Ralph Johnson. Veľmi jasne dal najavo, že Washington bude pri posudzovaní našich ašpirácií na vstup do integračných zoskupení hodnotiť nielen stav ekonomiky a ozbrojených síl, ale že bude dôsledne posudzovať dodržiavanie ľudských práv a demokratických hodnôt. Vládne elity s nevôľou prijali i jeho požiadavku na vyšetrenie káuz akými boli a bohužiaľ dodnes zostali, únos prezidentovho syna a smrť svedka únosu Róberta Remiáša.

V dôsledku nedemokratického vývoja na Slovensku počas Mečiarovho vládnutia, bolo nielenže nemožné, aby premiér SR dostal pozvánku na návštevu Bieleho domu, ale ani prezident Clinton nemal záujem navštíviť Slovensko. Urobila tak zaňho jeho manželka, prvá dáma USA a dnešná ministerka zahraničných vecí, Hillary Clintonová, v sprievode veľvyslankyne USA pri OSN M. Albrightovej v júni 1996 (o necelý rok sa M. Albrightová stáva ministerkou zahraničných vecí USA). Počas svojej návštevy sa nevyhla kritike štýlu vládnutia na Slovensku. Vo svojej autobiografii prvá dáma neskôr spomína na nepríjemné stretnutie s V. Mečiarom, ktoré prirovnáva k schôdzke s autokratom zo Zimbabwe R. G. Mugabem. Americká ambasáda vedená R. Johnsonom zorganizovala pre H. Clintonovú v bratislavskej Redute otvorené diskusné fórum s početnou skupinou predstaviteľov slovenských mimovládnych organizácii, ktoré sa snažili o nápravu pomerov v krajine. Tým dali Spojené štáty najavo, že považujú organizácie tretieho sektora za legitímnu súčasť demokratického politického života a že sú pripravené ich aj naďalej podporovať. Od tohto obdobia až do roku 2002 podporili americké vládne programy a nezávislé nadácie mnohé demokratizačné projekty, ktoré dopomohli Slovensku v spoločensko-politickej modernizácii a splnení náročných kritérií pre vstup do EÚ a NATO.

Oficiálni slovenskí politickí predstavitelia sa snažili v rokoch 1996-1997 o nemožné. Pokúšali sa presvedčiť americkú stranu, aby súhlasila s prijatím Slovenska do NATO i s našimi „chybami krásy“. V septembri a októbri 1996 presvedčali členov Kongresu a administratívy vo Washingtone predseda NR SR Ivan Gašparovič a minister zahraničných vecí SR Pavol Hamžík. Obaja politici sa snažili „lámať“ amerických predstaviteľov i v nadchádzajúcom roku. Minister P. Hamžík navštívil USA v apríli 1997 a hovoril o členstve v NATO s prominentným senátorom Richardom Lugarom a ministerkou zahraničných vecí M. Albrightovou.

were suspended despite repeated assurances of the government about its willingness to join these coalitions.

In March 1996, the selfless ambassador Theodore Russell (who until this day remains a member of the Friends of Slovakia in Washington as its founding chairman) ended his term of office in Slovakia. Ralph Johnson, a resolute and experienced diplomat, came to Slovakia at a time where political developments had taken a sinister turn. He made it very clear that when assessing our aspirations to join NATO and the EU, the U.S. was not going to evaluate only the state of our economy and military forces, but rather thoroughly assess the observation of human rights and democratic values. The ruling elites resentfully consented to his demand to investigate cases such as the kidnapping of the president's son and the murder of Robert Remiáš, a witness of the kidnapping, which unfortunately still remain unsolved to this day.

In consequence of the undemocratic developments in Slovakia during the Mečiar administration, the prime minister of Slovakia never received an invitation to visit the White House and President Clinton never showed an interest in visiting Slovakia. However, his wife Hillary Clinton, America's first lady, and the current Secretary of State, did so in his stead in June 1996, accompanied by Madeleine Albright, the U.S. ambassador to the United Nations (one year later, Mrs. Albright went on to become the U.S. secretary of state). During her visit she openly criticized the style of governance of Slovakia. In her autobiography, the first lady reminisces of the rather unpleasant meeting with Mečiar, which she compared to meeting the Zimbabwe's autocratic leader Robert G. Mugabe. The American Embassy headed by Ralph Johnson had organized for Mrs. Clinton an open discussion forum in Reduta, Bratislava, with a large group of representatives of Slovak nongovernmental organizations that were striving to correct the situation in the country. By doing so, the United States clearly showed that it considers third sector organizations a legitimate part of democratic political life and that they are prepared to provide continued support to them. From that moment until 2002, U.S. governmental programs and independent foundations provided support to numerous democratization projects that have helped Slovakia achieve social and political modernization and meet the demanding criteria for joining the EU and NATO.

In 1996 and 1997, the official Slovak political representatives were trying the impossible; persuade the Americans to approve our NATO accession despite the "minor blemishes". In September and October 1996, the Parliament Speaker Ivan Gašparovič and the Foreign Minister Pavol Hamžík came to Washington to try to persuade members of the Congress and administration to that end. Both politicians travelled again the following year to try the same. Foreign Minister Hamžík visited the USA in April 1997 to speak about NATO membership with the prominent Senator Richard Lugar and the Secretary of State Albright. Gašparovič

I. Gašparovič začiatkom júna na podobnú tému rokoval s predsedom Snemovne reprezentantov amerického kongresu Newtom Gingrichom.

Nepomohla ani návšteva amerického kongresmana slovenského pôvodu Johna Micu na Slovensku v auguste 1997. Slovensko dostalo v roku 1997 v dôsledku nedemokratického vývoja červenú kartu a bolo vyradené z rokovaní o vstupe do NATO i EÚ.

Prezident M. Kováč tesne pred svojím ukončením pôsobenia vo funkcii hlavy štátu odcestoval koncom januára 1998 na svoju rozlúčkovú cestu do USA. Stretol sa s ministerkou M. Albrightovou, ako aj predsedom Snemovne reprezentantov Newtom Gingrichom a ďalšími osobnosťami. Lúčil sa aj s krajanskou komunitou a vyznamenal viacerých jej predstaviteľov. M. Albrightová vyslovila obdiv prezidentovi SR, ale aj obavy a ľútosť, že Slovensko sa samo vyraďuje z integrácie a stáva sa „dierou na mape" demokratickej Európy. Oficiálna Bratislava precitlivene a prudko reagovala na jej poznámky.

Slovensko sa pripravovalo na kľúčové parlamentné voľby v septembri 1998, ktoré mali rozhodnúť, či sa krajina vráti na demokratickú a integračnú koľaj alebo sa ocitne v ešte väčšej medzinárodnej izolácii.

Americká ambasáda, podobne ako aj ambasády krajín EÚ, upozorňujú na potrebu dodržiavania medzinárodných volebných pravidiel a snažia sa pomáhať atakovaným demokratickým stranám, ako aj organizáciám tretieho sektora. Na Slovensku došlo k predvolebnej mobilizácii. Volebná účasť dosiahla aj vďaka občianskej kampani OK98 rekordných 84 percent a Vladimír Mečiar bol nútený odísť do opozície. V októbri 1998 nastúpil do premiérskeho kresla Mikuláš Dzurinda, ktorého koaličný kabinet začal novú politickú éru a akceleroval integračné snaženie Slovenska.

Dobiehanie zameškaného

Demokratický svet uvítal vysokú volebnú účasť, aktivizáciu občianskej spoločnosti a zmenu politického kurzu na Slovensku. Nová slovenská vláda naštartovala radikálne reformy a prihlásila sa jednoznačne k rešpektovaniu demokratických princípov. Nadchádzajúcich osem rokov predstavuje éru najdynamickejších vzťahov Slovenska s USA. Po rokoch ochladených a takmer prerušených medzivládnych vzťahov sa doslova pretrhlo vrece s návštevami slovenských politických predstaviteľov v USA. Pre premiéra

discussed a similar topic with Newt Gingrich, speaker of the House of Representatives, at the beginning of June.

The visit of the U.S. Congressman of Slovak origin John Mica in Slovakia in August 1997 was equally to no avail. In 1997, Slovakia was shown the red flag and due to the undemocratic developments was excluded from the negotiations to join NATO and the EU.

Right before the end of his term of office at the end of January 1998, President Kováč traveled to the USA for the last time. He met with Secretary Albright and Speaker Gingrich, as well as other important figures. He said goodbye to the expatriate community and decorated several of its representatives. Mrs. Albright voiced her admiration of the president and, at the same time, her fear and sorrow about the fact that Slovakia disqualified itself from the integration process and slowly was becoming a "hole on the map" of the democratic Europe. The Slovak officials' reaction to her remarks was strong and oversensitive.

Slovakia was preparing for the key parliamentary elections of September 1998 that would decide whether the country would get back on track to democracy and integration or become even more isolated.

The U.S. Embassy, similarly as embassies of other EU countries, continuously advised of the need to adhere to international election rules and made a conscious effort to help the beleaguered democratic parties and the third sector organizations. There was a huge pre-election mobilization in Slovakia. Thanks to the OK98 Civic Campaign, the voter turnout reached a record-breaking 84 percent and Vladimír Mečiar was forced to leave power. In October 1998, Mikuláš Dzurinda became the prime minister and his coalition started a new political era and accelerated Slovakia's integration effort.

Catching up

The democratic world welcomed the high voter turnout, activation of civil society and change of the political situation in Slovakia. The new Slovak government introduced radical reforms and clearly started following the path of respecting democratic principles. The following eight years were an era of the most dynamic relationships between Slovakia and the USA. After years of deterioration and significant downturn in intergovernmental relations, Slovak political representatives began visiting the USA much

Meeting of the First Lady Hillary Clinton with representatives of Slovak NGOs in Bratislava in October 1999. Photograph: archive of the American Embassy in Bratislava

Stretnutie prvej dámy USA H. Clintonová s predstaviteľmi slovenských mimovládnych organizácií v Bratislave v októbri 1999. Foto: archív americkej ambasády v Bratislave

Dzurindu a jeho ministra zahraničných vecí Eduarda Kukana sa čoskoro otvorili brány Bieleho domu. Pre Dzurindovho predchodcu V. Mečiara zostali za osem rokov jeho vládnutia zavreté.
V septembri 1998 ukončil so cťou neľahkú misiu vo Washingtone veľvyslanec Lichardus. Počas nadchádzajúceho polroka viedol našu ambasádu vo funkcii chargé d´ affaires Ján Gábor. V januári ho vystriedal Milan Ježovica a vo februári sa funkcie veľvyslanca ujal známy intelektuál Martin Bútora. Ten so svojím dynamickým tímom odštartoval nebývalé množstvo aktivít a dopomohol, vďaka novej zahraničnej politike Dzurindovej vlády, k zásadnej zmene obrazu Slovenska v USA. Veľvyslanec M. Bútora, jeho zástupca M. Ježovica a ďalší zamestnanci dotiahli v lete 2001 do konca aj výstavbu novej, modernej budovy ambasády Slovenskej republiky vo Washingtone, ktorá sa stala vítaným priestorom pre všestranné predstavenie Slovenska.

Premiér M. Dzurinda a jeho delegácia navštívili v roku 1999 USA trikrát: v apríli sa zúčastnil na Washingtonskom summite NATO, kde prijali za nových členov našich susedov – Poľsko, Maďarsko a Českú republiku. V septembri sa ako prvý slovenský ministerský predseda stretol na oficiálnych rokovaniach s prezidentom Clintonom na pôde americkej misie pri OSN v New Yorku. Napokon v novembri sa s českým premiérom M. Zemanom zúčastnil na oslavách 10. výročia Nežnej revolúcie a spoločnom stretnutí s americkým prezidentom v Bielom dome. Počas tejto návštevy obaja premiéri odhalili bustu Alexandra Dubčeka vo Woodrow Wilson Center vo Washingtone.
Okrem rokovaní s predstaviteľmi americkej politiky a ekonomiky sa naša vládna delegácia stretla aj s predstaviteľmi tamojších Slovákov. Rokovaniam dominovala téma integrácie Slovenska do NATO. Už v tomto roku prezident Clinton vyhlásil, že Slovensko je na najlepšej ceste.

more frequently. The gates of the White House soon opened to the Prime Minister Dzurinda and Foreign Minister Kukan. They had been closed for his predecessor Vladimir Mečiar for eight years.
In September 1998, Ambassador Lichardus ended his demanding mission in Washington honorably. During the next half-year, our embassy was led by chargé d'affaires Ján Gábor. In January, he was replaced by Milan Ježovica and in February the post of ambassador was taken by the well-known intellectual Martin Bútora. He and his dynamic team started an unusual number of activities and helped, thanks to the new foreign policy of the Dzurinda administration, to fundamentally change the image of Slovakia in the USA. In the summer of 2001, Ambassador Bútora, his deputy M. Ježovica and other embassy employees helped complete the construction of a new, modern embassy of the Slovak Republic in Washington, which became the new headquarters for the presentation of Slovakia.

Prime Minister Dzurinda and his delegation visited the USA three times in 1999: in April they took part in the Washington NATO summit, where our neighbors Poland, Hungary, and Czech Republic joined NATO. In September, our prime minister, as the first Slovak holding that office, met with President Clinton to hold official negotiations in the premises of the U.S. Mission to the United Nations in New York. Finally, in November, he and the Czech Prime Minister Miloš Zeman took part in the celebration of the 10th anniversary of the Velvet Revolution and joint meeting with the U.S. president in the White House. During this visit, both prime ministers unveiled a bust of Alexander Dubček in the Woodrow Wilson Center in Washington.

Meeting of U.S. Secretary of State Madeleine Albright with the leaders of the Velvet Revolution in Bratislava, Slovakia, ten years after the revolution in November 1999. Photograph: archive of the American Embassy in Bratislava

Stretnutie ministerky zahraničných vecí USA M. Albrightová s lídrami Nežnej revolúcie na Slovensku po desiatich rokoch v Bratislave v novembri 1999. Foto: archív americkej ambasády v Bratislave

<

Integračné úsilie a novú fázu transatlantických vzťahov potvrdila okrem vládnej i naša parlamentná diplomacia. Delegácia NR SR na čele s predsedom Jozefom Migašom navštívila v marci americký Kongres a rokovala s predsedom Snemovne reprezentantov Dennisom Hastertom.

V aktivizácii ekonomickej spolupráce s USA zohrala významnú úlohu júnová návšteva delegácie vedenej podpredsedom vlády Ivanom Miklošom. Okrem významnej akcie pod názvom Ekonomický okrúhly stôl SR-USA Ivan Mikloš rokoval s predstaviteľmi Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky. Podčiarknutím tejto iniciatívy bola i efektívna prezentácia modernej slovenskej kultúry v New Yorku, ktorú vo februári pod názvom "Celebrate Slovakia" v spolupráci s našou diplomaciu v USA a ďalšími partnermi zorganizovala slovenská mimovládna organizácia Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu.

Čoskoro na to – koncom augusta 1999 – navštívila delegácia poslancov amerického Kongresu a podnikateľov na čele s kongresmanom Johnom Micom Slovensko.

Posmelením reforiem a integračných snáh sa nesú i dve ďalšie významné návštevy Slovenska v druhej polovici roka 1999 v úplne novom kontexte – v októbri prvá dáma H. Clintonová a v novembri ministerka zahraničných vecí M. Albrightová. H. Clintonová mala okrem stretnutí s najvyššími predstaviteľmi opäť okrúhly stôl s mimovládnymi organizáciami v Zrkadlovej sále Primaciálneho paláca, počas ktorého vyzdvihla účasť občianskej spoločnosti na správe vecí verejných a ocenila úlohu MVO v navrátení sa Slovenska na demokratickú koľaj. M. Albrightová sa popri oficiálnych rokovaniach stretla v Bratislave aj s lídrami Nežnej revolúcie spred 10 rokov.
V máji 1999 odchádza zo Slovenska veľvyslanec Ralph Johnson, s ktorým sa lúčia nielen vládni predstavitelia, ale aj komunita mimovládnych organizácií, s ktorou nadviazal veľmi úzke vzťahy. William Schofield a po ňom Douglas Hengel vo funkcii chargé d´affaires viedli ambasádu až do augusta budúceho roku.

Vo februári 2000 navštívil Bratislavu námestník ministerky zahraničných vecí, známy americký diplomat, Thomas Pickering. Okrem stretnutí so štátnymi predstaviteľmi mal i diskusiu so slovenskými aktivistami, ktorí ho informovali o spolupráci so srbskými partnermi pred ich kľúčovými prezidentskými voľbami na jeseň 2000. Miloševičov režim v októbri 2000 padol a tzv. Bratislavský proces, ktorý v tomto dôležitom demokratizačnom procese zohral pozitívnu úlohu, si získal náležité medzinárodné uznanie.

Besides for negotiations with U.S. political and economic officials, our delegation also met with the representatives of the local Slovak community. The dominant topic of the negotiations was NATO integration of Slovakia. At that time, President Clinton declared that Slovakia was on the right track.

The integration efforts and the new stage of transatlantic relations were developed both by our government and our parliamentary diplomacy. A delegation of the National Council of the Slovak Republic led by its Chairman Jozef Migaš visited the American Congress in March to negotiate with Dennis Hastert, speaker of the House of Representatives.

Economic cooperation with the USA improved significantly after a visit of a Slovak delegation led by Deputy Prime Minister Ivan Mikloš in June 1999. Besides for attending an important event named the Economic roundtable SR-USA, Mikloš also spoke with representatives of the International Monetary Fund and the World Bank. Part of this initiative was an effective presentation of modern Slovak culture in New York (opened in February under the name "Celebrate Slovakia") organized by the Association for Culture, Education and Communication in cooperation with our diplomats in the U.S. and other partners.
Soon after that, at the end of August 1999, a delegation of U.S. congressmen and entrepreneurs led by John Mica visited Slovakia.
Further encouragement of reforms and integration efforts came with another two important visits of Slovakia in the second half of 1999, which had a completely different context. The first one was a visit by Hillary Clinton in October and the second one by Madeleine Albright in November. Besides for meeting the highest officials, Mrs. Clinton attended a roundtable with representatives of NGOs in the Mirror Hall of the Primate's Palace, in which she spoke highly of the role of civil society and recognized the task of NGOs in getting Slovakia back on the democratic track. Besides for taking part in official negotiations in Bratislava, Mrs. Albright also met with leaders of the Velvet Revolution from 10 years previously.

In May 1999, the U.S. Ambassador Ralph Johnson left Slovakia. During his term of office, he formed a very close relationship both with government officials and the community of non-governmental organizations. Until August of the following year, the embassy was led by William Schofield and afterwards by Douglas Hengel in the position of chargé d'affaires.
In February 2000, Thomas Pickering, undersecretary of state and a well known American diplomat, visited Bratislava. Besides meeting the official representatives he also met with Slovak activists, who informed him about cooperation with their Serbian partners before the key presidential elections in autumn 2000. In October 2000, the Milošević regime fell and the so-called Bratislava process, which had played a positive role in this important democratization process, won international appreciation.

Opening of the embassy of the Slovak Republic in Washington on June 8, 2001. Photograph: TASR

Z otvorenia veľvyslanectva Slovenskej republiky vo Washingtone 8. júna 2001. Foto: TASR

Cesta do NATO otvorená

V rokoch 2000 až 2004 sa strategickou prioritou slovenskej politiky stalo plnenie integračných kritérií (OECD, EÚ a NATO), zlepšenie imidžu krajiny a prilákanie zahraničných investícií. USA navštevujú v tomto období naši reprezentanti politického, ekonomického a vojenského života častejšie ako nikdy predtým, aby urýchlili tento proces.
Vo veľvyslaneckom kresle v Bratislave sa v tomto období vystriedali dvaja politickí nominanti a skúsení podnikatelia – demokrat z New Yorku Carl Spielvogel (doposiaľ udržiava styky so Slovenskom a sústreďuje sa najmä oblasť kultúry a imidžu krajiny) a republikán z Michiganu Ronald Weiser (po návrate do USA založil v Michigane Ronald and Eileen Weiser Professional Development Award Program).
Počas miléniového summitu OSN sa predseda vlády SR M. Dzurinda 8. septembra 2000 naposledy stretol s americkým prezidentom Billom Clintonom. Okrem krátkeho rozhovoru o vstupe amerického kapitálu do Východoslovenských železiarní Košice sa Dzurinda Clintonovi poďakoval za podporu USA pri prijímaní Slovenska do OECD.

Následne došlo k zmene a do prezidentského kresla nastúpil v januári 2001 syn bývalého prezidenta – George W. Bush. Počas jeho vlády sa zavŕšia integračné snahy Slovenska. Už v júni 2001 slovenská vládna delegácia vedená premiérom M. Dzurindom rokovala v Bielom dome s prezidentom Bushom o rozširovaní NATO, pričom americkí partneri naše šance potvrdili. Predseda vlády zároveň slávnostne otvoril novú budovu slovenského veľvyslanectva vo Washingtone, čím ukončil periódu provizórnych priestorových riešení.

An open path to NATO

Between 2000 and 2004, the Slovak politics focused mainly on fulfilling the integration criteria (OECD, EU, and NATO), improving the image of the country, and attracting foreign investors. During that period, Slovak political, economic, and military representatives were visiting USA more often than ever to expedite the process.
The post of ambassador to Slovakia was filled gradually by two political nominees and experienced entrepreneurs – Carl Spielvogel, a New York democrat (he maintains a relationship with Slovakia to this day focusing mainly on culture and image of the country) and Ronald Weiser, a Michigan democrat (after returning to the U.S. he founded in Michigan the Ronald and Eileen Weiser Professional Development Award Program).
On September 8, 2000, during the UN Millennium Summit, Slovak Prime Minister Dzurinda met for the last time with the President Clinton. They spoke briefly about American capital investments into the East Slovakian Ironworks in Košice and Dzurinda thanked Clinton for the support USA gave Slovakia in the process of OECD accession.

In January 2001, George W. Bush, son of the former U.S. president, became the new president. During his term of office, Slovakia finalized its integration effort. In June 2001, an official Slovak delegation led by Prime Minister Dzurinda held negotiations in the White House with President Bush about NATO expansion, and the American partners reaffirmed our chances. The Prime Minister also opened the new Slovak Embassy in Washington, ending the period of temporary housing solutions.

Some three months later, on September 11, 2001, the World Trade Center in New York and other U.S. targets were attacked by terrorists, an event that fundamentally changed American foreign politics and worldwide international relationships. In Slovakia, a wave of solidarity with the USA arose. Prime Minister Dzurinda visited the remains of the Twin Towers destroyed in the terrorist attack (Ground Zero) November 1-3, 2001. He met with many leading personalities among others Hillary Clinton, now a Senator for the state of New York. To show his solidarity, the Slovak politician took part in the New York marathon.
Slovakia also showed its support to the U.S. by a symbolic project named "We are all on one ship". People in 35 cities were making miniature paper ships to signal their solidarity. This spontaneous voluntary project went on for two and a half days during which almost one hundred thousand ships with messages of fellowship were made. When receiving the message created in this project Senator Clinton said: "The hundred thousand ships are like a hundred thousand bonds between our countries".

Cutting of the ribbon during the opening of the Slovak embassy in Washington on June 8, 2001. First row from left: Martin Bútora, Prime Minister M. Dzurinda, Secretary of State E. Kukan and Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs Beth Jones. Photograph: TASR

>

Strihanie pásky počas otvorenia veľvyslanectva SR vo Washingtone 8. júna 2001. V prvom rade zľava veľvyslanec M. Bútora, premiér M. Dzurinda, minister zahraničných veci E. Kukan a štátna podtajomníčka Beth Jonesová. Foto: TASR

Približne o tri mesiace, 11. septembra 2001, došlo k teroristickým útokom na Svetové obchodné centrum v New Yorku a ďalšie ciele, čo má zásadný vplyv na americkú zahraničnú politiku i celosvetové medzinárodné vzťahy. Na Slovensku sa zdvihla vlna solidarity s USA. V dňoch 1. – 3. novembra 2001 premiér M. Dzurinda navštívil trosky teroristickými útokmi zničených dvojičiek – „ground zero". Stretol sa s poprednými osobnosťami, medzi nimi aj senátorkou za štát New York H. Clintonovou. Na znak solidarity zabehol slovenský politik newyorský maratón.

Slovensko zareagovalo na tragédiu v USA symbolicky aj v projekte „Sme na jednej lodi". Občania 35 miest na námestiach skladali malé papierové lodičky ako symbol solidarity. Spontánny dobrovoľnícky projekt trval dva a pol dňa a jeho výsledkom bolo skoro sto tisíc lodičiek s odkazmi spolupatričnosti. Senátorka H. Clintonová pri preberaní posolstva z tejto akcie povedala: „Stotisíc lodičiek, je ako sto tisíc pút medzi našimi krajinami".
Americké ambasády po celom svete začali podliehať novému bezpečnostnému režimu. Na Hviezdoslavovom námestí v roku 2001 ohradili budovy veľvyslanectva USA vysokým plotom a vstup do nej sa sprísnil. Diskusie o estetickej stránke tohto riešenia prebiehajú dodnes.

Rok 2002 bol z hľadiska našich integračných ambícií nesmierne dôležitý. Na september boli v pláne parlamentné voľby a v novembri sa malo na pražskom summite Severoatlantickej aliancie rozhodnúť, či Slovensko bude medzi pozvanými krajinami na vstup do NATO. Prieskumy verejnej mienky naznačovali, že návrat Vladimíra Mečiara k moci je reálny.

American embassies across the world began introducing new security measures. The building of American embassy at the Hviezdoslav square was enclosed by a tall fence in 2001 and restrictions for entry were introduced. There are discussions going on about the appearance of this solution to this day.

The year 2002 was very important in terms of our integration ambitions. Parliamentary elections were to be held in September and at the Prague NATO summit in November a decision was to be adopted on whether Slovakia would be invited to join NATO. Oinion polls suggested that Vladimír Mečiar actually stood a chance of coming back to power.
That is why our government, our parliamentary leaders and the president all joined forces in trying to convince our American partners about the existence of a general consensus and the permanence of our integration position. In January 2002, Jozef Migaš, chairman of the National Council, went on an official visit of the USA. The main topic was the presentation of Slovakia's ambition to be invited to join NATO at the autumn NATO summit in Prague. Migaš presented Slovakia's effort to become a member of NATO in meetings with key Senate and House representatives. In June, our President Rudolf Schuster visited the White House, where in a discussion with G. Bush he tried to put to rest fears concerning the trustworthiness of the future Slovak government. He had promised to the American president that he would do everything he could to prevent a change of our course. The talks of the presidents suggested that it would be necessary to form a trustworthy government until the November NATO summit, if we were to keep our chances of joining NATO.

Slovak President Rudolf Schuster received by President George W. Bush during his visit to the White House on April 9, 2003. Photograph: TASR

Prezidenta SR Rudolfa Schustera prijal 9. apríla 2003 v Bielom dome prezident G. W. Bush. Foto: TASR

K snahám vlády o budovanie transatlantických vzťahov a presvedčanie amerických partnerov o konsenze a nemennosti integračných postojov sa pridalo i vedenie nášho parlamentu a hlava štátu. V januári 2002 predseda Národnej rady SR Jozef Migaš absolvoval oficiálnu návštevu USA. Jej dominantou témou bola prezentácia ambície Slovenska získať na jesennom summite NATO v Prahe pozvánku za člena Severoatlantickej aliancie. Úsilie SR stať sa členskou krajinou NATO predstavil na rokovaniach s kľúčovými predstaviteľmi Senátu i Snemovne reprezentantov. V júni sa v Bielom dome prezident Rudolf Schuster v rozhovore s G. Bushom snažil rozptýliť obavy USA čo sa týka dôveryhodnosti budúcej slovenskej vlády. Americkému prezidentovi prisľúbil, že urobí všetko, čo bude v jeho silách, aby sa naše smerovanie nezmenilo. Z rozhovoru prezidentov vyplynulo, že pre náš vstup do NATO bude nevyhnutné, aby bola do pražského novembrového summitu Severoatlantickej aliancie zostavená dôveryhodná vláda.

Tento istý odkaz, s jednoznačným potvrdením, že Vladimír Mečiar je pre USA neakceptovateľným politikom, tlmočil mesiac pred voľbami na verejnom diskusnom fóre v Bratislave vplyvný senátor a budúci prezidentský kandidát John McCain. V podobnom duchu sa vyjadril nezvyčajne otvorene a kriticky na adresu V. Mečiara i americký veľvyslanec pri NATO a budúci viceminister zahraničných vecí USA Nicholas Burns.

Slovenskí voliči napokon rozhodli a po septembrových parlamentných voľbách vznikla nová koaličná vláda pod opätovným vedením Mikuláša Dzurindu. Podobne, ako vo voľbách v roku 1998, zohrali pri občianskej informovanosti a zvyšovaní volebnej účasti významnú úlohu mimovládne organizácie podporované americkými a európskymi donormi. Americká ambasáda pod vedením Ronalda Weisera a USAID zohrali v tomto procese významnú úlohu. V novembri 2002 dostalo Slovensko v Prahe pozvánku do NATO.

Plnoprávnym členom NATO sa Slovensko stalo 29. marca 2004, keď premiéri pozvaných krajín odovzdali vo Washingtone ratifikačné dokumenty americkej vláde. Na slávnostnom ceremoniáli v Bielom dome premiérov siedmich pristupujúcich krajín prijal prezident Bush. V mene skupiny premiérov vystúpil predseda vlády SR M. Dzurinda, ktorého na akcii sprevádzal nový veľvyslanec Rastislav Káčer, potom čo v septembri 2003 vystriedal vo funkcii M. Bútoru.

Hviezdoslav square in Bratislava during the historic visit of George W. Bush in Slovakia on February 24, 2005. Photograph: TASR

Hviezdoslavovo námestie v Bratislave počas historickej návštevy G.W. Busha na Slovensku 24. februára 2005. Foto: TASR

<

The same message and a clear indication of Vladimír Mečiar being an unacceptable politician for the USA was voiced one month before the elections at a public discussion forum in Bratislava by an influential senator and future presidential candidate John McCain. Similar open and critical comments about V. Mečiar were presented also by the U.S. Permanent Representative to NATO and the future Undersecretary of State Nicholas Burns.

The Slovak voters spoke the final word and after the September parliamentary elections a new coalition was formed led for the second time in a row by Mikuláš Dzurinda. Similarly, as in the 1998 elections, also this time NGOs supported by American and European donors played an important role in improving the general awareness and increasing voter turnout. The U.S. Embassy headed by Ronald Weiser, supported by USAID, played an important role in this process. In November 2002, in Prague, Slovakia was invited to join NATO.

Slovakia became a full-fledged NATO member on March 29, 2004, when the prime ministers of invited countries handed over ratification documents to the U.S. Government in Washington. The prime ministers of the seven accessioning countries were received by President Bush at a festive ceremony in the White House. Slovak Prime Minister Dzurinda spoke on behalf of his colleagues. He was accompanied by our new ambassador Rastislav Káčer, who had replaced Dr. Bútora in September 2003.

Historická návšteva amerického prezidenta na Slovensku

Kulmináciou potvrdenia nadštandardných vzťahov medzi USA a Slovenskom bol príchod amerického prezidenta Busha do Bratislavy. V dňoch 23. – 25. februára 2005 G. Bush uskutočnil oficiálnu návštevu Slovenska a zároveň sa na Bratislavskom hrade stretol s ruským prezidentom Vladimírom Putinom na dôležitom americko-ruskom summite. Ako dočasné sídlo mu poslúžila novovybudovaná rezidencia veľvyslanca USA pri Slavíne.

Najvyšší slovenskí predstavitelia – prezident Gašparovič, premiér Dzurinda a predseda NR SR Hrušovský počas stretnutia s americkým prezidentom otvorili problém pretrvávajúceho vízového režimu USA voči Slovákom, medzinárodné konflikty a podiel Slovenska na ich riešení, ako i spoločensko-politické a ekonomické zmeny v SR.

Prezident Bush sa rozhodol stretnúť i so slovenskou verejnosťou. Napriek sychravému februárovému počasiu sa zišlo na Hviezdoslavovom námestí niekoľko tisíc ľudí, aby si vypočuli jeho asi polhodinový prejav. Zo špeciálne zhotovenej tribúny na úvod prezident povedal i tieto myšlienky: "S hrdosťou stojím na tomto veľkolepom námestí, ktoré bolo svedkom mnohých významných udalostí. Takmer pred 17 rokmi sa tisíce Slovákov zišli pred týmto divadlom, aby bojovali za koniec tyranie a za obnovu náboženskej slobody. Slovensko je veľkým príkladom pre iné národy, ktoré ešte zápasia s totalitou. Američania si vážia trpezlivosť Slovákov a usilovnosť pri budovaní demokratického Slovenska v srdci Európy."

Pred samotným vystúpením sa americký prezident v sprievode prvej dámy Laury Bushovej a ministerky zahraničných vecí Condoleezzy Riceovej stretol vo foyer SND s aj s tzv. šampiónmi slobody. G. Bush pozval do Bratislavy skupinu osobností zo strednej a východnej Európy, aby sa im poďakoval za ich osobný prínos k rozvoju slobody a demokracie. Slovensko reprezentovali veliteľ židovskej partizánskej jednotky 86-ročný Alexander Bachnár, bývalý veľvyslanec SR v USA M. Bútora a P. Demeš.

Prvá dáma a bývalá knihovníčka Laura Bushová otvorila počas návštevy v Univerzitnej knižnici Informačné centrum USA.

Americká ambasáda v čase tejto náročnej návštevy nemala obsadený post veľvyslanca (R. Weiser ukončil svoju misiu v decembri 2004 a R. Vallee nastúpil až v júni 2005). V súčinnosti so slovenskými partnermi ju príkladne zvládol tím pod vedením chargé d´affaires Scotta Thayera. (Po ňom bol ešte chargé d´affaires skúsený diplomat Lawrence Silverman, ktorý pokračoval vo funkcii zástupcu veľvyslanca R. Vallee).

Historical Visit of the American President in Slovakia

A confirmation of the improved relationship between the USA and Slovakia was a visit of U.S. President Bush in Bratislava. From February 23-25, 2005 President Bush paid an official visit to Slovakia and at the same time met with Russian President Vladimir Putin at the Bratislava Castle at an important U.S.-Russia summit. During this time period, the U.S. president stayed at the newly built U.S. Embassy Residence near Slavín. During the meeting with the U.S. president, the top Slovak representatives – President Gašparovič, Prime Minister Dzurinda and Chairman of the National Council Hrušovský discussed issues such as the visa regime for Slovak nationals visiting the U.S., international conflicts and Slovakia's participation therein, and the social, political, and economic changes in Slovakia.

President Bush also decided to meet with the Slovak people. Despite the bad February weather, the Hviezdoslav Square filled with several thousands of people

October 11, 2001: Ambassador Martin Bútora (left), and Pavol Demeš hand over to Senator Hillary Clinton in front of the Capitol the publication "We are all on one ship" documenting the spontaneous Slovak project of solidarity with the victims of the 9/11 terrorist attack. Photograph: TASR

November 4, 2001: Slovak Prime Minister Dzurinda running in the New York marathon to signal his solidarity with the victims of the 9/11 terrorist attack. Photograph: TASR

Cieľ bezvízová Amerika

Po vstupe Slovenska do NATO a najmä po bratislavskej návšteve G. Busha sa pre slovenskú politickú reprezentáciu, ako aj pre širokú verejnosť, stalo vo vzťahu k USA prioritnou témou zrušenie vízovej povinnosti. V argumentácii s americkými predstaviteľmi sa vyzdvihoval fakt, že Slovensko splnilo integračné kritériá, je členskou krajinou NATO a EÚ a zároveň spojencom USA v komplikovaných a nepopulárnych vojenských operáciách v Iraku i Afganistane.
Americký veľvyslanec, politický nominant G. Busha, Rodolphe „Skip" Vallee počas pracovných ciest po Slovensku, kde si rád zahral hokej, musel pravidelne odpovedať na notorickú otázku o vízach. Ich zrušenia sa však dočkal až jeho nástupca, tiež nominant G. Busha, Vincent Obsitnik (v októbri 2008 si splnil sen a zabehol vo veku sedemdesiat rokov košický maratón. Bolo to neďaleko jeho rodiska Maravany pri Michalovciach, odkiaľ v detstve so svojimi rodičmi emigroval do USA).
Na oficiálnej a takpovediac rozlúčkovej návšteve Spojených štátov v marci 2006 premiér M. Dzurinda nastolil túto tému počas bilaterálnych rokovaní s G. Bushom, s ktorým si za roky spolupráce vybudoval nadštandardné vzťahy.

Veľvyslanec M. Bútora, vľavo a P. Demeš odovzdávajú dňa 11.10. 2001 pred Capitolom senátorke H. Clintonovej publikáciu Sme na jednej lodi, dokumentujúcu spontánny akt solidarity na Slovensku s obeťami teroristických útokov 9/11. Foto: TASR

Po júnových parlamentných voľbách v roku 2006 došlo na Slovensku k mocenskej zmene a koaličnú vládu zostavil predseda strany Smer-sociálna demokracia Róbert Fico spolu s ĽS – Hnutím za demokratické Slovensko Vladimíra Mečiara a Slovenskou národnou stranou Jána Slotu. Predvolebná a čiastočne i povolebná rétorika nového premiéra, ataky na adresu USA a kritika účasti našich vojsk vo vojenských operáciách v rámci boja s terorizmom, ako aj prítomnosť SNS a medzinárodne diskreditovaného V. Mečiara v novej koalícii spôsobili ochladenie v medzivládnych vzťahoch. Slovenská diplomacia vedená

Premiér Dzurinda beží 4.11. 2001 na znak solidarity s obeťami teroristických útokov newyorský maratón. Foto: TASR

The U.S.- Russia summit in Bratislava in February 2005. Pictured from left to right: Chairman of the Slovak Parliament Pavol Hrušovský, U.S. President George W. Bush, Slovak President Ivan Gašparovič, President of the Russian Federation Vladimir Putin and Slovak Prime Minister Dzurinda. Photograph: TASR

American and Slovak diplomats in Washington during the celebration of the 20th anniversary of the Velvet Revolution. Pictured from left to right: Ambassadors Ralph Johnson, Branislav Lichardus, Rodolphe Vallee, Minister Miroslav Lajčák, Ambassadors Peter Burian, Vincent Obsitnik and Theodore Russell. Photograph: Pavol Demeš

A festive reception organized on November 18, 2009 by the Friends of Slovakia and the Slovak embassy to Washington at the occasion of the 20th anniversary of the Velvet Revolution. Pictured from left to right: Congressman J. Sestak, Ambassador P. Burian, Secretary Lajčák, Congressmen J. Mica and J. Wilson. Photograph: the Slovak Embassy in Washington

On October 17, 2008, President Bush informed the White House about the abolition of the visa obligation for seven countries including Slovakia. First from the right is the Slovak chargé d' affaires to the U.S. Andrej Droba. Photograph: TASR

V Bratislave sa konal vo februári 2005 americko-ruský summit. Zľava P. Hrušovský, predseda slovenského parlamentu, prezident USA G. Bush, prezident SR I. Gašparovič, prezident Ruskej federácie V. Putin a premiér SR M. Dzurinda. Foto: TASR

Americkí a slovenskí diplomati vo Washingtone počas osláv 20. výročia Nežnej revolúcie. Zľava veľvyslanci R. Johnson, B. Lichardus, R. Vallee, minister M. Lajčák, veľvyslanci P. Burian, V. Obsitnik a T. Russell. Foto P. Demeš

Zo slávnostnej recepcie zorganizovanej dňa 18. 11. 2009 Friends of Slovakia a veľvyslanectvom SR vo Washingtone pri príležitosti 20. výročia Nežnej revolúcie. Zľava kongresman J. Sestak, veľvyslanec P. Burian, minister M. Lajčák, kongresmani J. Mica a J. Wilson. Foto: ambasáda SR vo Washingtone

Prezident G. Bush dňa 17.10. 2008 slávnostne oznamuje v Bielom dome zrušenia víz pre sedem krajín, medzi nimi aj pre Slovensko. Prvý sprava je chargé d´affaires SR v USA A. Droba. Foto: TASR

The American President Barack Obama welcomes the Slovak Prime Minister Robert Fico at the U.S. embassy in Prague before a dinner on April 8, 2010. Photograph: TASR

Americký prezident B. Obama víta slovenského premiéra R. Fica v rezidencii veľvyslanectva USA v Prahe pred spoločnou večerou, 8. apríla 2010. Foto: TASR

who listened to his 30 minute speech. From a specially made tribune, the president also shared thoughts such as these: "I'm proud to stand in this great square, which has seen momentous events in history. Almost 17 years ago, thousands of Slovaks gathered peacefully in front of this theater. They came to pray for an end to tyranny and the restoration of religious liberty. Your example is inspiring other nations still struggling against totalitarianism. Americans respect your patience and your determination to build a democratic Slovakia in the heart of Europe."
Before the speech, the President accompanied by First Lady Laura Bush and Secretary of State Condoleezza Rice met in the foyer of the Slovak National Theatre with the so-called champions of freedom. President Bush invited to Bratislava a group of personalities from Central and Eastern Europe to thank them for their personal contribution to the promotion of freedom and democracy. Slovakia was represented by the Commander of the Jewish partisan unit, the 86 year old Alexander Bachnár, former Slovak ambassador to the USA M. Bútora and Pavol Demeš.
During the visit, the First Lady, herself a former librarian, opened a U.S. Information Center in the University Library.
During this challenging visit, the American Embassy had no ambassador (Ronald Weiser ended his mission in December 2004 and Rodolphe Vallee did not start before June 2005). In cooperation with the Slovak partners, a team led by chargé d'affaires Scott Thayer managed to organize the visit with no problems whatsoever. (After him the post of chargé d'affaires was taken by the experienced diplomat Lawrence Silverman, who then stayed in Slovakia as a deputy to ambassador Vallee).

medzinárodne známymi ministrami zahraničných vecí Jánom Kubišom a Miroslavom Lajčákom sa snažila uplývať na domácich aktérov a presvedčať amerických partnerov o našej ochote pokračovať v záväzkoch vyplývajúcich z predchádzajúcich dohôd a nášho členstva v NATO. Premiér R. Fico počas svojho štvorročného mandátu ani prezidenta Busha, ani jeho nástupcu Baracka Obamu vo Washingtone nenavštívil.

Otázka zrušenia vízovej povinnosti pre občanov Slovenska pri cestách do USA bola hlavnou témou rozhovorov ministra zahraničných vecí SR Jána Kubiša s členmi Kongresu počas jeho aprílovej a decembrovej návštevy Washingtonu v roku 2007.
Dôležitým míľnikom pre zrušenie vízovej povinnosti pre Slovensko bol 17. marec 2008, keď minister vnútra SR Robert Kaliňák a minister pre vnútornú bezpečnosť USA Michael Chertoff podpísali vo Washingtone memorandum o porozumení v záležitosti bezvízového styku medzi oboma krajinami.

Počas októbrovej oficiálnej návštevy prezidenta I. Gašparoviča v Spojených štátoch prezident George Bush, tesne pred ukončením svojho mandátu, mohol konštatovať, že Slováci sa dočkajú zrušenia víz. Ukončenie vízovej povinnosti pre občanov siedmich krajín, vrátane SR, oficiálne oznámil prezident G. W. Bush 17. 10. 2008 počas slávnostného aktu v záhrade Bieleho domu.
Platnosť vízovej povinnosti pre turistické a pracovné cesty slovenských občanov do USA sa symbolicky skončila 17. novembra 2008. V Bratislave to predsedovi vlády R. Ficovi a ministrovi vnútra SR R. Kaliňákovi oznámil americký minister pre vnútornú bezpečnosť Michael Chertoff, ktorého pri tejto príležitosti prijal aj prezident SR Ivan Gašparovič.

The U.S. Secretary of State Hillary Clinton and the Slovak Minister of Foreign Affaires Mikuláš Dzurinda at the State Department in Washington in October 2010. Photograph: TASR

Ministerka zahraničných vecí USA H. Clintonová a minister zahraničných vecí SR M. Dzurinda na State Departmente vo Washingtone, október 2010. Foto: TASR

Heading for a visa-free America

After Slovakia joined NATO and after the visit of George Bush in Bratislava, both the Slovak political officials and the Slovak public had a new objective with regard to the USA – abolition of the visa requirement for tourist and business visits. When discussing this issue with the American side, our officials usually highlighted the fact that Slovakia has met all the integration criteria, is a member of NATO and the EU and a U.S. ally in the complicated and unpopular military operations in Iraq and Afghanistan.
Rodolphe "Skip" Vallee, US ambassador and political nominee of George Bush, during his business trips throughout Slovakia, when he liked to play ice-hockey, regularly had to answer the inevitable visa question. The abolition, however, didn't come before he was replaced by the Slovak-born Vincent Obsitnik, (In October 2008, Vincent Obsitnik fulfilled his dream by running in the Košice marathon at the age of seventy. The marathon was held near his birthplace – the village of Moravany near Michalovce, from where he immigrated with his parents to the U.S. as a child).
During an official and farewell visit to the United States in March 2006, Prime Minister Dzurinda raised this issue during bilateral negotiations with President Bush with whom he had built outstanding relationship during the many years of cooperation.

After the parliamentary elections in June 2006, there was a change of power in Slovakia and the new coalition was formed by the Chairman of Smer-Social Democracy Róbert Fico in cooperation with Vladimír Mečiar's Movement for a Democratic Slovakia and Ján Slota's Slovak National Party. Comments of the new prime minister both before and after the elections, attacks against the USA and a critical stance towards the participation of our armed forces in the counter-terrorist military operations paired with the presence of the Slovak National Party and the internationally discredited Vladimir Mečiar in the new ruling coalition and cooled down the intergovernmental relations. Slovak diplomacy led by internationally well known foreign ministers Ján Kubiš and Miroslav Lajčák strove to convince both local and American partners of our willingness to respect our responsibilities arising from our previous agreements and our NATO membership. During his four years in office Prime Minister Fico never visited President Bush or his successor Barack Obama in Washington.

The matter of the abolition of the visa obligation for the Slovak nationals visiting the U.S. was the main topic of talks between the Slovak Secretary of State Ján Kubiš and the members of Congress during his visits to Washington in April and December 2007.

Senator Claiborne Pell among ambassadors. To the left: Theodore Russell – the first American ambassador to Slovakia. To the right: Branislav Lichardus – the first Slovak ambassador to the U.S. Washington, 1997. Photograph: Vlasta Kellerová

Senátor C. Pell medzi veľvyslancami. Vľavo T. Russell – prvý americký veľvyslanec na Slovensku a vpravo B. Lichardus – prvý slovenský veľvyslanec v USA. Washington, 1997. Foto: V. Kellerová

On September 7, 2000, in Košice the U.S. Ambassador to Slovakia Carl Spielvogel presented his credentials to the Slovak President Rudolf Schuster. Photograph: TASR

Veľvyslanec USA na Slovensku C. Spielvogel odovzdal 7. septembra 2000 v Košiciach poverovacie listiny prezidentovi SR R. Schusterovi. Foto: TASR

U.S. Ambassador to Slovakia Ronald Weiser receives an ice-hockey jersey from Stanley Cup winner Marin Cibák (July 2004). Photograph: TASR

Veľvyslanec USA na Slovensku Ronald Weiser preberá v júli 2004 hokejový dres od Martina Cibáka, víťaza Stanleyho pohára. Foto: TASR

An important milestone for the abolition of the visa obligations was March 17, 2008, when Slovak Minister of Interior Robert Kaliňák and U.S. Secretary of Homeland Security Michael Chertoff signed a Memorandum of Understanding in Washington pertaining to visa-free travel between the two countries.

During the official visit of President Gašparovič in the USA in October, President Bush, shortly before the end of his term, finally could say that Slovaks are nearing the abolition of the visa requirement. The abolition of the visa requirement for the nationals of seven different countries including Slovakia was finally officially announced by Bush on October 17, 2008 during a festive event in the White House Rose Garden.
The tourist and business visa requirement for Slovak nationals was abolished formally on November 17, 2008. The news was communicated to the Slovak Prime Minister R. Fico and the Slovak Minister of Interior Robert Kaliňák by the U.S. Secretary of Homeland Security Michael Chertoff who was invited and received at this occasion by the Slovak President Ivan Gašparovič.

Ambassador Rodolphe Vallee and his wife during the celebration of Independence Day at the Bratislava castle in July 2006. Photograph: TASR

Veľvyslanec Rodolphe Vallee s manželkou na oslavách Dňa nezávislosti v areáli Bratislavského hradu v júli 2006. Foto: TASR

The White House and the twentieth anniversary of the Velvet Revolution

In summer 2008, the five-year term of office of ambassador Káčer in Washington ended. For a few months, the office was led by chargé d'affaires Andrej Droba and in December Peter Burian, an experienced diplomat, came to Washington. After having worked at our UN mission in New York, he presented his credentials to George Bush.
In January 2009, Barack Obama became the new U.S. president and Hillary Clinton the new secretary of state. Ambassador Obsitník ended his mission in Slovakia on the day of Obama's inauguration and afterwards the embassy was headed for almost a year and a half by chargé d'affaires Keith Eddins.
In September 2009, the Slovak Foreign Minister Lajčák visited New York. He took part in the UN General Assembly, which focused mainly on climate change, fight against the economic crisis, and issues of demilitarization and elimination of nuclear weapons. During his meetings with UN representatives, Minister Lajčák spoke about the western Balkans issue, in particular Kosovo and Bosnia and Herzegovina, i.e. areas of which he has a very extensive knowledge.
On the occasion of the twentieth anniversary of the Velvet Revolution several commemorative events initiated by the Slovak ambassador were held in Washington, which were attended by the Minister Lajčák. One of them was a conference at the Heritage Foundation, which was attended by many of the diplomats

Biely dom a dvadsiate výročie Nežnej revolúcie

V lete 2008 skončil päťročné pôsobenie vo Washingtone veľvyslanec Káčer. Pár mesiacov viedol úrad chargé d´affaires Andrej Droba a v decembri prišiel do Washingtonu skúsený diplomat Peter Burian. Po pôsobení na našej misii pri OSN v New Yorku odovzdal poverovacie listiny Georgovi Bushovi.
V januári 2009 nastúpil do Bieleho domu Barack Obama a novou ministerkou sa stala Hillary Clintonová. Veľvyslanec Obsitník skončil svoju misiu na Slovensku v deň inaugurácie prezidenta a ambasádu takmer rok a pol viedol chargé d´affaires Keith Eddins.
V septembri 2009 navštívil New York minister zahraničných vecí M. Lajčák. Zúčastnil sa na Valnom zhromaždení OSN, ktorému dominovala téma klimatických zmien, boja proti ekonomickej kríze a otázky odzbrojenia a nešírenia jadrových zbraní. Minister Lajčák sa venoval počas stretnutí s predstaviteľmi OSN aj otázke západného Balkánu, najmä Kosova a Bosny a Hercegoviny, teda oblasti, v ktorej má medzinárodný kredit.
Pri príležitosti dvadsiateho výročia Nežnej revolúcie sa konali vo Washingtone z iniciatívy slovenského veľvyslanectva viaceré spomienkové aktivity aj za účasti ministra zahraničných vecí Lajčáka. Jednou z nich bola konferencia na Heritage Foundation, na ktorej sa zúčastnili i diplomatickí aktéri dvadsaťročného

U.S. Ambassador to Slovakia Vincent Obsitnik (left) hands over a military merit medal to the Captain of the Slovak Armed Forces Vladimír Gažo for participation in and support of the Iraqi Freedom operation (February 14, 2008). Photograph: TASR

Veľvyslanec USA na Slovensku V. Obsitnik, vľavo, odovzdal medailu za vojenské zásluhy kapitánovi Ozbrojených síl SR V. Gažovi za účasť a podporu operácie Iracká sloboda 14. 2. 2008. Foto: TASR

<

who participated in the twenty year old Slovak-American story – Paul Hacker, Ted Russell, Ralph Johnson, Rodolphe Vallee, Vince Obsitnik, Branislav Lichardus, Rastislav Káčer and Peter Burian. Slovak Foreign Minister Lajčák and the post-November Minister of International Relations Pavol Demeš also spoke at the meeting.
On the occasion of November 17, U.S. President Barack Obama sent a personal message to the Slovaks in which he prized their courage in the fight for freedom and human rights and described Slovakia and the Czech Republic as valued partners of the USA. On this occasion, the House of Representatives of the U.S. Congress adopted a unanimous resolution which highlighted the importance of the post-November changes in the former Czechoslovakia.

Slovak-American relationships at present

Abolition of the visa obligation for traveling to the U.S. in November 2008 was of great political and psychological importance to the Slovak Republic. Along with Schengen accession in December 2007 and Euro-zone accession in January 2009, it wrapped up our efforts to join Western structures. Slovakia became part of the developed democratic world. Today, American officials perceive Slovakia as a trusted friend, partner, and ally. A country, which in the past received significant political, moral, and financial help from the United States that was necessary for implementing social, politi-

slovensko-amerického príbehu Paul Hacker, Ted Russell, Ralph Johnson, Rodolphe Vallee, Vince Obsitnik, Branislav Lichardus, Rastislav Káčer a Peter Burian. Auditóriu sa prihovorili aj minister zahraničných vecí SR M. Lajčák a ponovembrový minister medzinárodných vzťahov SR P. Demeš.
Pri príležitosti 17. novembra americký prezident Barack Obama zaslal Slovákom osobné posolstvo, v ktorom ocenil statočnosť občanov v boji za slobodu a ľudské práva a označil Slovensko, spolu s Českou republikou, za cenných partnerov USA. Snemovňa reprezentantov Kongresu USA prijala pri tejto príležitosti rezolúciu, v ktorej kongresmani jednomyseľne vyzdvihli význam ponovembrových zmien v bývalom Československu.

Súčasnosť slovensko-amerických vzťahov

Odstránenie vízovej povinnosti pri cestách do USA v novembri 2008 malo pre Slovenskú republiku veľký politický i psychologický význam. Spolu so vstupom do Schengenského priestoru v decembri 2007 a eurozóny v januári 2009 predstavuje zavŕšenie integračného úsilia do západných štruktúr. Slovensko sa stalo súčasťou vyspelého demokratického sveta. Americkí predstavitelia dnes hodnotia SR ako priateľa, partnera a spojenca.
Krajina, ktorá v minulosti získavala od Spojených štátov výraznú politickú, morálnu a finančnú podporu nevyhnutnú na spoločensko-politické, vojenské a ekonomické reformy dnes spolu s USA pôsobí v problematických regiónoch sveta vo vojenských či civilných operáciách. Vysoko hodnotenou snahou vlády SR o pomoc USA v boji s terorizmom bolo i prijatie troch bývalých väzňov z Guantánama na Slovensku v januári 2010.
Slovensko má dnes vybudovaný vlastný systém rozvojovej pomoci a expertíza našich diplomatov, či mimovládnych odborníkov, napríklad v problematike Balkánu, východnej Európy či bezpečnostnej a environmentálnej problematike sa náležite oceňuje.
Po úspešnej integrácii Slovenska do západných štruktúr sa spolupráca s USA sústreďuje na odhaľovanie nových možností v podnikateľskej sfére, vede, výskume a vzdelávaní. K citlivo vnímaným oblastiam zo strany USA patrí pomerne vysoký stupeň korupcie a problémy v súdnictve na Slovensku. Americká diplomacia u nás dnes pozorne sleduje oblasť ľudských a menšinových práv. Aj známy americký finančník a filantrop George Soros, ktorý za ostatných dvadsať rokov výrazne Slovensku pomohol, ponúkol počas jeho návštevy Bratislavy v októbri 2010 podporu práve v oblasti skvalitnenie legislatívy a starostlivosti o Rómov. Pre slovenský verejný život a najmä súdnictvo pod vedením Štefana

cal, military, and economic reforms, today participates with the USA in military and civilian operations in many troubled regions of the world. A highly valued contribution of Slovakia in helping the U.S. in its fight against terrorism was placement of three Guantanamo detainees in a Slovak camp for asylum seekers in January 2010.
Slovakia has built its own system of development aid and the expertise of our diplomats and NGO experts is highly appreciated, in particular when it comes to issues of the Balkans or Eastern Europe, and security and environmental issues. After a successful integration of Slovakia with Western structures, the cooperation with the USA focuses on discovering new opportunities in business, science, research, and education. The USA is today highly sensitive about the high corruption rates and problems with the judicial system in Slovakia. U.S. diplomacy is also carefully monitoring the area of human and minority rights. Even the famous American financier and philanthropist George Soros, who has helped Slovakia significantly over the last twenty years, during his visit in October 2010 offered help that would focus mainly on the improvement of legislation and the situation of the Roma. Slovak public life, and in particular the judicial system headed by Supreme Court President Štefan Harabín, do not make a good impression when diplomats can be seen in courtrooms in the role of observers. The American diplomats Keith Eddins and Susan Ball have repeatedly criticized the transparency and justice in Slovakia.

Even though the world economic crisis and the new global threats shift the focus of American foreign policy to other areas and away from the old continent, in summer 2009, several Central European personalities, among them also some from Slovakia, have reminded the Obama Administration of the importance of the transatlantic partnership and position of the people in this region in these turbulent times. During the following months, President Obama felt that besides for improving the relationship with Russia that it is also important to cultivate a relationship with the "new Europe", i.e. the post-communist countries that have joined the EU and NATO. Having signed the Strategic Arms Reduction Treaty with Russian President Medvedev in April 2010 in Prague, Obama invited the prime ministers of 11 Central European states to a dinner, among them also Robert Fico.
New stimuli helping to put Slovakia back into the spotlight can be expected from the Slovak Caucus established by the U.S. Congress in May 2010. It is being co-chaired by members of the House of Representatives – Republican Joe Wilson of South Carolina and Democrat Peter Visclosky of Indiana.

Harabína nie je dobrou vizitkou, keď sme mohli v súdnych sieňach vídať ako pozorovateľov i diplomatov. Americkí diplomati Keith Eddins a Susan Ball sa neraz kriticky vyjadrili na adresu transparentnosti a spravodlivosti na Slovensku.

Hoci svetová ekonomická kríza a nové globálne hrozby presúvajú záujmy americkej zahraničnej politiky do iných oblastí ako je starý kontinent, viaceré osobnosti zo strednej Európy, medzi nimi i zo Slovenska, pripomenuli v lete 2009 Obamovej administratíve význam transatlantického partnerstva a postoje ľudí v našom regióne v týchto turbulentných časoch. Prezident Obama v nadchádzajúcich mesiacoch vycítil, že popri zlepšovaní vzťahov s Ruskom je potrebné kultivovať i vzťahy s „novou Európou", teda postkomunistickými krajinami, ktoré vstúpili do EÚ a NATO. Po podpise dohody o obmedzení strategických útočných zbraní s ruským prezidentom D. Medvedevom začiatkom apríla 2010 v Prahe pozval na spoločnú večeru 11 premiérov zo stredoeurópskeho regiónu, medzi nimi i Roberta Fica.
Nové impulzy pre zvýšenie záujmu o Slovensko možno očakávať od Kongresového slovenského výboru, ktorý vznikol v máji 2010. Jeho spolupredsedami sú členovia Snemovne reprezentantov – republikán Joe Wilson z Južnej Karolíny a demokrat Peter Visclosky z Indiany.

Po júnových parlamentných voľbách v roku 2010 sa vytvorila nová stredo-pravá koalícia na čele s prvou ženou na poste premiéra Ivetou Radičovou. Novým šéfom diplomacie sa stal bývalý dvojnásobný premiér Mikuláš Dzurinda a jeho štátnym tajomníkom diplomat Milan Ježovica, ktorý pôsobil v USA. Na povolebné Slovensko prišiel v auguste v poradí siedmy americký veľvyslanec – Theodore Sedgwick. Ide o bývalého úspešného podnikateľa, ktorého nominoval prezident Obama. Čoskoro po príchode sa nový veľvyslanec zapojil do prípravy stretnutia ministrov zahraničných vecí USA a Slovenska. Októbrové zvítanie Hillary Clintonovej a Mikuláša Dzurindu vo Washingtone malo oveľa viac než pracovný charakter. Stretli sa totiž dvaja blízki ľudia, ktorí si mali čo povedať. Nielen o slovensko-amerických vzťahoch, vyšehradskej spolupráci, Balkáne a Afganistane.

The U.S. ambassador to Slovakia T. Sedgwick (second from left) and his wife Kate were received by the Slovak President Ivan Gašparovič in Bratislava on August 18, 2010. Photograph: TASR

Veľvyslanca USA na Slovensku T. Sedgwicka, druhý zľava, s manželkou Kate prijal 18. augusta 2010 v Bratislave prezident SR I. Gašparovič. Foto: TASR

<

After the parliamentary elections in June 2010 a new center-right coalition was created headed by Slovakia's first female Prime Minister Iveta Radičová. The two-time Prime Minister Mikuláš Dzurinda became the new head of diplomacy with Milan Ježovica, a former deputy ambassador to the U.S., becoming his State Secretary. After the elections, Theodore Sedgwick came to Slovakia as the seventh U.S. ambassador. He is a former successful entrepreneur, who was nominated by President Obama. Soon after his arrival, the new ambassador became involved in the preparation of a meeting of the American secretary of state and her Slovak counterpart. The Washington meeting of Hillary Clinton and Mikuláš Dzurinda in October was much more than an official visit. It was a meeting of two close people who had a lot to discuss – not just about the relationship between Slovakia and America, but also about cooperation within the Visegrad group of countries, about the Balkans and Afghanistan.

The U.S. ambassador to Slovakia, Theodore Sedgwick in the middle, and the former Slovak ambassador to the USA, Rastislav Káčer to the right, in a discussion with students of the Matej Bel University in Banská Bystrica in October 2010. Photograph: archive of the American Embassy in Bratislava

>

Post Scriptum

V čase, keď na Slovensko prišiel pred dvoma desaťročiami konzul Paul Hacker a spolu so senátorom Pellom znovu otváral americký konzulát sa toho veľmi veľa zmenilo. Vtedy bolo Slovensko súčasťou Československa. Dnes je samostatným moderným štátom a má nielen dôstojné a profesionálne veľvyslanectvo vo Washingtone, Stálu misiu pri OSN v New Yorku, dva generálne konzuláty v New Yorku a v Los Angeles, ale aj sieť 11 honorárnych konzulátov po celých Spojených štátoch. Na východnom Slovensku, odkiaľ v minulosti emigroval najväčší počet Slovákov do Ameriky, dnes úspešne pôsobí priemyselný gigant U.S. Steel Košice. Vtedy napríklad neexistoval internet a e-mail a nepoznali sme globálnu vojnu s terorizmom. Znamením doby, ako aj príkladom úrovne slovensko-amerických vzťahov, je ocenenie slovenskej IT spoločnosti ESET v Spojených štátoch. V júni 2010 získali jej informatici v Bielom dome za účasti prezidenta Obamu prestížne ocenenia za inovatívne riešenia pri ochrane Ameriky pred kyber-kriminalitou.
Od mája 2009 stojí pred novostavbou Slovenského národného divadla v areáli moderného komplexu Eurovea socha generála Milana Rastislava Štefánika, ktorý nám vďaka svojej odvahe a diplomatickému talentu dopomohol k modernej štátnosti. Spojitosť s Amerikou pripomína i bronzová plaketa s textom Pittsburskej zmluvy z mája 1918 umiestnenej na pylóne s levom, ktorý je súčasťou impozantného súsošia na brehu Dunaja, pretekajúceho cez hlavné mesto samostatného Slovenska.

Veľvyslanec USA na Slovensku T. Sedgwick v strede a bývalý slovenský veľvyslanec v USA R. Káčer vpravo pri spoločnej diskusii so študentmi na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, október 2010. Foto: archív americkej ambasády v Bratislave

Post Scriptum

A lot has changed since two decades ago when Paul Hacker and Senator Pell came to Slovakia to reopen the U.S. Consulate. At that time, Slovakia was still a part of Czechoslovakia. Today, it is an independent modern state with a professional embassy in Washington, permanent UN mission in New York, consulates general in New York and Los Angeles and a network of 11 honorary consulates across the United States. In the east of Slovakia, from where the greatest number of Slovaks has immigrated to America, the industrial giant U.S. Steel Košice successfully does its business. Twenty years ago there was no Internet and e-mail, and no global war on terrorism either. A sign of the times and an example of the level of Slovak-American relationships is an award to the Slovak company ESET that was presented in the United States. In June 2010, at the White House in attendance of President Obama, its IT specialists were presented prestigious awards for innovative solutions in protecting America from cyber-crime.

From May 2009, a statue of General Milan Rastislav Štefánik stands in front of the newly built Slovak National Theatre within the grounds of the modern Eurovea complex in Bratislava. It was Štefánik whose courage and vision helped Slovakia become a modern independent state. We are reminded of the connection with America also by the bronze memorial tablet with the text of the Pittsburgh Treaty from May 1918, which has been installed on a pylon with a lion that forms part of a monumental sculptural group placed on the bank of the Danube River flowing through the capital city of the independent Slovakia.

About the author

Pavol Demeš is an internationally recognized NGO leader who is based in Bratislava, Slovakia. Prior to the "Velvet Revolution" in November 1989, Demeš was a bio-medical researcher at Comenius University in Bratislava. He is a graduate of Charles University in Prague (1980) and spent one year as a postdoctoral fellow at the University of South Alabama in Mobile, Alabama (1987-88). After democratic changes in 1989, he served as the Director of the Department of International Relations at the Ministry of Education of the Slovak Republic and as the Executive Director of the Slovak Academic Information Agency-Service Center for the Third Sector. He also served as Foreign Policy Advisor to the President of the Slovak Republic (1993-97), and from 1991-92 he was the Slovak Minister of International Relations. In 1999, he was awarded a six-month public policy research fellowship at the Woodrow Wilson Center in Washington D.C. From 2000 until September 2010, he was the Director for Central and Eastern Europe of the German Marshall Fund (GMF) of the United States based in Bratislava. Currently, he is a non-resident senior fellow with GMF.

He received the EU-US Democracy and Civil Society Award (in 1998), the USAID Democracy and Governance Award (1999), Royal Dutch decoration Knight of the Order of Orange Nassau (2005), Yugoslav Star of First Class (2005), and South East Europe Media Organization Human Rights Award (2009).

O autorovi

Pavol Demeš je medzinárodne uznávaný odborník v oblasti občianskej spoločnosti a medzinárodných vzťahov, pôsobiaci v Bratislave. Pred Nežnou revolúciou v novembri 1989 pôsobil v biomedicínskom výskume na Univerzite Komenského v Bratislave. Je absolventom Karlovej Univerzity v Prahe (1980) a okrem toho strávil jeden rok na postgraduálnom študijnom pobyte na Univerzite Južnej Alabamy v meste Mobile v štáte Alabama (1987-88). Po demokratizačných zmenách v roku 1989 pracoval ako riaditeľ odboru medzinárodnej spolupráce na Ministerstve školstva SR a ako výkonný riaditeľ Slovenskej akademickej informačnej agentúry – Servisného centra pre tretí sektor. Okrem toho pôsobil ako riaditeľ odboru zahraničnej politiky Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky (1993-97) a v rokoch 1991 – 1992 bol ministrom medzinárodných vzťahov SR. V roku 1999 strávil šesť mesiacov ako analytik na Woodrow Wilson Center vo Washingtone. Od roku 2000 do septembra 2010 bol riaditeľom pre strednú a východnú Európu v German Marshall Fund of the United States v Bratislave. V súčasnosti je v slobodnom povolaní a pôsobí ako analytik GMF US.

Pavol Demeš je držiteľom Ceny EU-USA za demokraciu a rozvoj občianskej spoločnosti (1998), ceny USAID Democracy and Governance Award (1999), vyznamenania holandskej kráľovnej Rytier rádu Orange Nassau (2005), Rádu juhoslovanskej hviezdy I. triedy (2005) a Ceny za ľudské práva Organizácie médií juhovýchodnej Európy (2009).

© Pavol Demeš 2010
Jazyková úprava | Copy editing | Richard Kvasňovský, Viera Demešová
Preklad do anglického jazyka | Translation to English | Translata, spol. s r.o.
Grafický dizajn | Graphic design | © Zuzana Chmelová
Tlač | Print | DEVIN printing house, s.r.o.

Prvé vydanie. Nepredajné. Publikácia bola vydaná s finančnou podporou
Veľvyslanectva Spojených štátov amerických na Slovensku.
First edition. Not for sale. This publication was published with
the financial support of the Embassy of the United States in Slovakia.

ISBN 978-80-89493-03-6